

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Katarína Blažíčková

**CÍRKEVNÍ VÝUKA JAKO ZÁKLADNÍ I ZVLÁŠTNÍ PRÁVO
REGISTROVANÝCH CÍRKVÍ A NÁBOŽENSKÝCH
SPOLEČNOSTÍ**

Diplomová práce

Olomouc 2013

Prehlasujem, že som diplomovú prácu na tému „Církevní výuka jako základní i zvláštní právo registrovaných církví a náboženských společností“ vypracovala samostatne a citovala som všetky použité zdroje.

V Olomouci, dňa 28.03.2013

Katarína Blažíčková

Touto cestou vyslovujem veľké poďakovanie vedúcej diplomovej práce JUDr. Lucii Madleňákovej za pomoc, odborné vedenie, cenné rady a pripomienky pri vypracovaní mojej práce.

OBSAH

ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK	5
ÚVOD	6
1. Konfesné právo	9
1.1 Pramene konfesného práva	9
1.1.1 Ústavné pramene	9
1.1.2 Medzinárodné zmluvy	10
1.1.3 Zákonné pramene	11
1.2 Cirkvi a náboženské spoločnosti	12
2. Realizácia náboženskej slobody	13
2.1 Základné a zvláštne právo cirkví	13
2.2 Podmienky získania oprávnenia k výkonu zvláštnych práv	15
3. Vyučovanie náboženstva na školách	18
3.1 Pojem „štátne školy“	19
3.2 §15 ods. 1 ŠkolZ	20
3.3 Podmienky vyučovania náboženstva na školách	21
3.4 Vyučovanie náboženstva (osnovy, financovanie)	23
3.5 Poverený zástupca cirkví	24
4. Cirkevné školy	26
4.1 Pojem „škola“ podľa ŠkolZ	27
4.2 Školy a školské zariadenia zriaďované registrovanými cirkvami	27
4.2.1 Školská právnická osoba	30
4.2.2 Orgány školskej PO	32
4.3 Školský register	33
4.3.1 Register školských PO	34
4.3.2 Konanie vo veciach registra škol. PO	35
4.4 Hospodárenie a financovanie	36
5. Vysoké školy	39
6. Správa školstva	42
6.1 MŠMT	42
6.2 Česká školská inšpekcia	43
6.3 Riaditeľ	44
6.4 Školská rada	45
ZÁVER	47
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	50
ZHRNUTIE	54
SUMMARY	55
ZOZNAM KLÚČOVÝCH SLOV	56
LIST OF KEYWORDS	57

ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK

CirkZ	zákon č. 3/2002 Sb. o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech)
ČSR	Československá republika
ČR	Česká republika
Dohovor	Európsky dohovor o ľudských právach
Listina	zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky
MK	Ministerstvo kultury
ObčZ	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
SŘ	zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
ŠkolZ	zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)
ÚS	Ústavný súd Českej republiky

ÚVOD

Vo svojej diplomovej práci sa budem venovať problematike registrovaných cirkví a náboženských spoločností¹, ktoré sa rozhodli realizovať náboženskú slobodu vo sfére verejnej a to konkrétne v oblasti školstva.

Výber témy pre moju diplomovú prácu nebol hneď jasný, ale daná téma je pre mňa špecifickou záležitosťou a to hneď z niekoľkých dôvodov. Za prvé pochádzam zo Slovenska, a ako je známe, Slovensko je jednou z najviac kresťansky založených krajín, ale hlavným dôvodom môjho výberu je skutočnosť, že som sama študovala na cirkevnom gymnáziu a postupom času, hlavne v priebehu štúdia na univerzite a pri štúdiu správneho práva, som sa začala zaujímať o danú problematiku a s ňou spojené otázky. V prvom rade ma zaujímalo, ako je možné, aby cirkvi vyučovali náboženstvo na školách alebo dokonca zriaďovali svoje vlastné školy, zaujímala ma samotná právna úprava danej problematiky či sú stanovené nejaké zvláštne zákonné podmienky pre cirkvi a mnohé ďalšie otázky, na ktoré sa budem snažiť vo svojej práci nájsť odpovede.

Problematika cirkví je veľmi chýlostivá v mnohých ohľadoch, veď už len postavenie cirkví v štáte je veľmi špecifické a zvláštne a o tejto téme by sa dalo písať mnoho. V rámci mojej diplomovej práce nie je však priestor na to, aby som sa venovala samotnému vzťahu cirkví a štátu, a preto sa zameriam, len na vymedzenie postavenia cirkví v oblasti školstva.

Hlavným cieľom mnou zvolenej diplomovej práce je priblíženie pôsobenie cirkví vo verejnej sfére, a to konkrétne v oblasti školstva, keďže verejná správa nie je len správou vrchnostenskou (mocenskou), ale taktiež správou pečovateľskou, teda plniacou úlohy vo verejnom záujme a takýmto záujmom je rozhodne aj oblasť školstva. Cieľom práce je taktiež priblíženie právnej úpravy stanovujúcej podmienky pre cirkvi, ktoré musia byť splnené, aby cirkvi mohli realizovať náboženskú slobodu zaručenú na ústavnej úrovni aj v školstve.

Budem sa zaoberať nie len samotným vyučovaním náboženstva na školách, ale aj právom cirkví zriaďovať cirkevné školy a teologické fakulty na verejných vysokých školách, prípadne vlastné cirkevné univerzity.

¹ Vo svojej diplomovej práci budem ďalej používať len pojem „cirkvi“, ktorým budem súhrnne označovať cirkvi aj náboženské spoločnosti, hoci si uvedomuje, že sú to dva rozličné pojmy, ale z dôvodu prehľadnosti textu budem používať takéto skrátené označenie.

Moja práca je rozdelená do šiestich kapitol. Cieľom prvej kapitoly je vymedzenie pojmu „konfesné právo“ a určenie jeho prameňov na národnej a tiež medzinárodnej úrovni.

Druhá kapitola sa zaoberá, ako plyní aj z jej samotného názvu, realizáciou náboženskej slobody v oblasti školstva. Túto kapitolu považujem za veľmi dôležitú, pretože v nej sa zaoberám primárne úpravou základných a zvláštnych práv registrovaných cirkví, pričom vychádzam z názorov odborníkov a z judikatúry Ústavného súdu. Medzi zvláštne práva, ktoré boli zavedené novým CirkZ č. 3/2002 Sb., sa zaraďuje jednak právo vyučovať náboženstvo na školách verejných zriaďovateľov, ktoré je zakotvené aj v samotnej Listine a potom právo zriaďovať cirkevné školy. V tejto kapitole sa v krátkosti venujem aj spôsobu, akým registrované cirkvi môžu získať oprávnenie k výkonu zvláštnych práv.

Tretia kapitola je nazvaná ako vyučovanie náboženstva na školách, jej cieľom je predovšetkým vymedzenie podmienok a spôsobu poskytovania vyučovania náboženstva na školách, ktoré sú stanovené v právnej úprave ŠkolZ č. 561/2004 Sb.

Štvrtá kapitola je zameraná na zvláštne právo zriaďovať cirkevné školy podľa ŠkolZ, ale tiež sa zaoberá možnosťou registrovaných cirkví evidovať právnické osoby, ktorých účelom je poskytovanie vzdelávania. V tejto kapitole sa venujem okrem iného aj právnej forme, v akej sú cirkevné školy zriaďované, orgánom cirkevných škôl, ale aj spôsobu ich financovania.

Piata kapitola je kapitolou týkajúcou sa v krátkosti problematike pôsobenia registrovaných cirkví v oblasti vysokých škôl, kde sa zaoberám možnosťou cirkví zriaďovať súkromné vysoké školy a teologické fakulty, ktoré pôsobia v rámci verejných vysokých škôl.

Diplomovú prácu uzatvára šiesta kapitola, ktorá sa venuje správe školstva. Na tomto mieste rozoberám výkon štátnej správy vo sfére školstva, ale tiež sa tu venujem aj školskej rade, ktorá vykonáva školskú samosprávu.

Za základné pramene, z ktorých som pri písaní svojej práce vychádzala, považujem predovšetkým tri publikácie, ktoré mi poskytli jednotnejší pohľad na zvolenú tému. V prvom rade sa jedná o publikáciu od Jakuba Kříža a to *Zákon o církvích a náboženských společnostech. Komentář*. Druhým významným podkladom pre moju prácu je *Školský zákon. Komentář* od Pavly Katzovej. A v neposlednej rade sa jedná o publikáciu od Zábója Horáka *Církev a české školství*.

Pri vypracovávaní svojej práce som vychádzala predovšetkým zo zákona č. zákon č. 3/2002 Sb. o svobode náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech) a zo zákona č. zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) , ale mojim cieľom je tiež priniesť stručný pohľad na predchádzajúcu právnu úpravu, ktorá bezprostredne viedla k prijatiu súčasných zákonných právnych predpisov.

1. Konfesné právo

Právne predpisy, ktoré upravujú pomer štátu a cirkví sú predmetom právneho oboru vytvoreného v dobe osvietenstva, nazývaného konfesné právo alebo niekedy aj štátne cirkevné právo. Do predmetu tohto oboru boli postupne zaradené aj predpisy, ktorými sa zaisťuje sloboda viery a náboženského presvedčenia individuálna ale aj kolektívna. Každý štát má svoje vlastné konfesné právo, tzn. predpisy týkajúce sa záležitostí cirkví.²

Najdôležitejšími prameňmi českého konfesného práva sú Listina základných práv a slobôd a medzinárodné zmluvy, ktorými je Česká republika viazaná.

1.1 Pramene konfesného práva

1.1.1 Ústavné pramene

K základným právnym predpisom českého konfesného práva patrí primárne Listina, ktorá bola prijatá Federálnym zhromaždením ako ústavný zákon v roku 1991 a republikovaná bola pod č. 2/1993 Sb. ako súčasť ústavného poriadku Českej republiky, v znení ústavného zákona č. 162/1998 Sb.³

Listina už vo svojich úvodných ustanoveniach (čl. 2 ods.1) zakotvuje nezávislosť štátu na náboženstve, kde stanovuje, že štát je založený na demokratických hodnotách a nesmie sa viazať na výlučnú ideológiu, ani na náboženské vyznanie. Z toho plynie povinnosť štátu zostať pri plnení svojich ústavných záväzkov neutrálnym, pričom plnenie štátnych povinností nemôže byť za žiadnych okolností spájané s náboženskými úkonmi. Tým sa vylučuje taká úprava vzťahov medzi štátom a cirkvami, ktorá by zakladala akékoľvek „štátne náboženstvo“ alebo „cirkevný štát“ v dôsledku čoho by im udeľovala privilégia.⁴ Trvanie na princípe neidentifikovania sa so žiadnym náboženstvom alebo výlučnou ideológiou je samozrejmom reakciou na predchádzajúci režim. Stupeň identifikácie štátu s marxistickou ideológiou v Československu počas komunistickej vlády bol tak vysoký, že perzekúcia cirkví a veriacich tu bola jednou z najväčších v celom komunistickom bloku. Súčasný český

² TRETERA, Jiří Rajmund. *Stát a církev v české republice*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, s.57.

³ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva. 4. upravené vydání*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 83.

⁴ PAVLÍČEK, Václav a kolektiv. *Ústava a ústavní rád České republiky. 2.díl Práva a svobody*. Praha: Linde Praha, 1996, s. 42- 43.

právný poriadok však výrazne ochraňuje ľudské práva vo vzťahu k náboženskému vyznaniu.⁵

Ďalším významným ustanovením Listiny vo vzťahu ku konfesnému právu je ustanovenie čl. 15 ods. 1, ktorým sa zaručuje sloboda myslenia, svedomia a náboženského vyznania. Sloboda náboženského vyznania (ekvivalentným pojmom je náboženská sloboda) je základným ľudským právom vyjadrujúcim slobodu človeka v jeho duševnej, ale hlavne duchovnej sfére.⁶ Nositeľom tejto slobody je každý človek bez rozdielu, tzn. každá fyzická osoba. Z výkladu slobody náboženstva sa odvodzuje, že v sebe zahŕňa tiež slobodu nevyznávať žiadne náboženstvo, teda tzv. negatívna sloboda náboženstva- sloboda od náboženstva.⁷

Najdôležitejším ustanovením Listiny je čl. 16 ods. 1, ktorý slobodu náboženského vyznania konkretizuje.⁸

1.1.2 Medzinárodné zmluvy

Ústavou zaručené princípy sú garantované aj radou vyhlásených medzinárodných zmlúv, ku ktorých ratifikácii dal súhlas Parlament ČR a ktorými je ČR viazaná. Takéto medzinárodné zmluvy majú prednosť pred zákonom na základe čl. 10 Ústavy.

Ako príklad by som chcela uviesť multilaterálnu medzinárodnú zmluvu známu ako Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach z roku 1966, ktorá sa stala pre Československú socialistickú republiku záväznou ku dňu 23. marca 1976. Súčasťou českého konfesného práva je ustanovenie čl. 18 uvedeného paktu, ktorý zakotvuje slobodu myslenia, svedomia a náboženstva.⁹

K významným medzinárodným zmluvám, ktorými je Česká republika viazaná rozhodne patrí Európsky dohovor o ľudských právach (ďalej len „Dohovor“), predovšetkým sa jedná o čl. 9, ktorým sa zaručuje sloboda myslenia, svedomia a náboženského vyznania. Dohovor bol prijatý na pôde Rady Európy v roku 1950 a

⁵ TRETERA, Jiří Rajmund. *Stát a církev v české republice*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, s. 67.

⁶ PAVLÍČEK, Václav a kolektiv. *Ústavní právo a státověda. díl, část 2*. Praha: Linde, 2004, s. 113.

⁷ MADLEŇÁKOVÁ, Lucia. *Výhrada svědomí jako součást svobody myšlení, svědomí a náboženského vyznání*. Praha: Linde, 2010, s. 37- 38.

⁸ Čl. 16 (1) Každý má právo svobodně projevovat své náboženství nebo víru buď sám nebo společně s jinými, soukromě nebo veřejně, bohoslužbou, vyučováním, náboženskými úkony nebo zachováváním obřadu. (3) Zákon stanoví podmínky vyučování náboženství na státních školách.

⁹ TRETERA, Jiří Rajmund. *Stát a církev v české republice*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, s. 62.

menom Českej a Slovenskej Federatívnej republiky bol podpísaný v Madride dňa 21. februára 1991, v znení protokolov č. 3, 5, a 8.¹⁰

V rámci Európskej únie bola prijatá Listina základných práv Európskej únie, ktorá v článku 10 ods. 1 garantuje slobodu myslenia, svedomia a náboženského vyznania. Koncom roka 2009 si však ČR vyjedнала rozšírenie Protokolu o uplatňovaní Listiny základných práv Európskej únie v Poľsku a v Spojenom kráľovstve aj na ČR. Právny dopad vyjednávanej výnimky (tzv. opt- out) nie je úplne zrejmý, je možné, že aj pre ČR bude Listina základných práv Európskej únie záväzná.¹¹

K medzinárodným zmluvám je potrebné zaradiť aj Zmluvu medzi Českou republikou a Svätým stolcom o úprave vzájomných vzťahov, ktorá bola zjednaná v rokoch 1999 až 2002. Parlament ČR však odmietol dať súhlas k ratifikácii tejto zmluvy, a z toho dôvodu sa zmluva nestala súčasťou českého právneho poriadku podľa čl. 10 Ústavy. To však neznamená, že by pre Českú republiku nepredstavovala medzinárodnoprávny záväzok.¹²

1.1.3 Zákonné pramene

Najstarším doposiaľ platným konfesneprávnym legislatívnym aktom je zákon č. 218/1949 Sb. o hospodárskom zabezpečení cirkví a náboženských spoločností štátom, v znení neskorších predpisov. Do konfesného práva patria tiež príslušné časti školského zákona a ďalších predpisov v oblasti školstva, zákona o rodine, trestného zákona a trestného poriadku, niektoré predpisy práva sociálneho zabezpečenia, daňové predpisy a iné ustanovenia v oblasti práva finančného¹³ a mnohé ďalšie právne predpisy.

Hlavným zákonným prameňom českého konfesného práva je zákon č. 3/2002 Sb. o svobode náboženského vyznania a postavení cirkví a náboženských spoločností a o zmene niektorých zákonů (zákon o cirkvích a náboženských spoločnostech). Tento zákon prevádza všetky ústavne garantované princípy, ktoré sa týkajú slobody vyznania cirkví a náb. spoločností.

¹⁰ PAVLÍČEK, Václav a kolektiv. *Ústava a ústavní rád České republiky. 2.díl Práva a svobody*. Praha: Linde Praha, 1996, s. 376.

¹¹ KRÍŽ, Jakub. *Zákon o cirkvích a náboženských společnostech. Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2011, s. 4.

¹² Tamže, s. 5.

¹³ TRETERA, Jiří Rajmund. *Stát a cirkve v české republice*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, s. 64.

1.2 Cirkvi a náboženské spoločnosti

Predmetom úpravy CirkZ je okrem iného aj vymedzenie postavenia cirkví a náboženských spoločností. V ustanovení §3 písm. a) definuje cirkvi a náboženské spoločnosti ako dobrovoľné spoločenstvo osôb s vlastnou štruktúrou, orgánmi, vnútornými predpismi, náboženskými obradmi a prejavmi viery, založené za účelom vyznávania určitej náboženskej viery, či už verejne alebo súkromne, a najmä s tým spojené zhromažďovanie, bohoslužby, vyučovanie a duchovné služby.

CirkZ upravuje postavenie cirkví v troch rôznych polohách¹⁴:

- ako *združenie fyzických osôb* vyznávajúcich to isté náboženstvo či vieru za účelom ich slobodného prejavu- v momente, kedy účelom takéhoto združenia osôb je „len“ spoločné vyznávanie náboženskej viery, nie je potrebné, aby mali cirkvi postavenie právnickej osoby. V tomto prípade môže mať cirkev právnu povahu zmluvy o združení,
- ako *právnické osoby súkromného práva*, ktoré sú registrované podľa cirkevného zákona, a ktoré môžu prihlasovať k evidencii aj svoje orgány a inštitúcie zriadené podľa vnútorných cirkevných predpisov- cirkvi vystupujú ako subjekty súkromnoprávných majetkových vzťahov¹⁵,
- ako *nositeľov určitých zvláštnych oprávnení majúcich verejnoprávny charakter*, ktorých vznik je podmienený rozhodnutím štátneho orgánu a predchádzajúcou registráciou- v tomto prípade je možné uvažovať o cirkvi ako o verejnoprávnom subjekte.¹⁶

¹⁴ STUNA, Stanislav, ŠVESTKA, Jiří. *Několik úvah nad postavením církví a náboženských společností v českém právním řádu*. Právní rozhledy, 2001, č. 12, s. 576.

¹⁵ Tamže, s. 577.

¹⁶ BERAN, Karel. *Právnícké osoby veřejného práva*. Praha: Linde Praha, a.s., 2006, s. 127-128.

2. Realizácia náboženskej slobody

Cirkvi môžu realizovať náboženskú slobodu okrem iného aj v oblasti školstva. V českých zemiach, podobne ako vo väčšine ostatných európskych štátoch, býva realizácia náboženskej slobody v oblasti školstva rozdelená do troch častí:

- Cirkevné školstvo,
- Vyučovanie náboženstva na školách bez rozdielu ich zriaďovateľa,
- Vyučovanie teológie a vedeckého bádania v teológii na vysokoškolskej úrovni.¹⁷

2.1 Základné a zvláštne právo cirkví

Realizácia náboženskej slobody v oblasti školstva je na strane jednej ústavne zaručeným a chráneným právom na základe ustanovenia článku 16 ods. 1 Listiny, kde je vyučovanie náboženstva alebo viery stanovené ako jedna z foriem výkonu náboženskej slobody. Na strane druhej je tu ešte právna úprava CirkZ, kde je právo vyučovať náboženstvo na štátnych školách¹⁸, rovnako ako právo zriaďovať cirkevné školy, zaradené medzi taxatívne vymedzené zvláštne práva, ktoré podľa zákona náležia len registrovaným cirkvám.¹⁹ K výkonu týchto zvláštnych práv je potrebné získať oprávnenie a to splnením podmienok stanovených v CirkZ.

Pojem „zvláštnych práv“ cirkví je novým pojmom²⁰, ktorý sa objavil až v novej právnej úprave CirkZ²¹, predchádzajúca právna úprava²² tento pojem nepoznala.

Podľa názoru Karla Berana je možné rozdeliť tieto zvláštne práva do dvoch skupín: „jednak na práva špecifická, ktorá úzce souvisí s výkonom náboženského vyznání, ktorá však verejnoprávní charakter postrádají, a dále na zvláštní práva, která veřejnoprávní charakter vskutku mají. Mezi ona práva špecifická řadím oprávnění

¹⁷ HORÁK, Zboj. *Cirkve a české školství*. Praha: Grada Publishing, 2011, s. 15.

¹⁸ Zákon dnes pojem štátne školy nepozná, ale v Listine aj v CirkZ sú tým myslené školy verejných zriaďovateľov. Pojmu „štátne školy“ bude venovaná kapitola 3.1.

¹⁹ §7 ods. 1 CirkZ Registrovaná cirkev a náboženská spoločnosť môže za podmienok stanovených týmto zákonom k plneniu svojho poslania získať oprávnenie k výkonu týchto zvláštnych práv: a) vyučovať náboženstvo na štátnych školách podľa zvláštného právneho predpisu; e) zriazovať cirkevné školy podľa zvláštného právneho predpisu.

²⁰ PŘIBYL, Stanislav. *Pojetí tzv. „zvláštních práv“ cirkví a náboženských společností podle zákona č. 3/2002 Sb.* Revue církevního práva, 2004, roč. 27, č. 1, s. 7.

²¹ Zákon č. 3/2002 Sb.

²² Zákon č. 308/1991 Sb. o svobodě náboženské víry a postavení cirkví a náboženských společností.

církví působit v oblasti školství: tj. vyučovat náboženství na státních školách a zřizovat církevní školy.²³

S takýmto názorom, ktorý vyjadril Beran vo svojej publikácii sa nestotožňujem, hlavne preto, že oblasť školstva je súčasťou verejnej správy a to správy nevrchnostenskej „pečovateľskej“, kedy verejná správa plní úlohy vo verejnom záujme.²⁴ Z toho dôvodu pôsobenie cirkví v oblasti školstva verejnoprávny charakter jednoznačne má.

Prikláňa sa však k názoru Stanislava Příbyla, podľa ktorého sú zvláštne práva registrovaných cirkví skôr právami špecifickými, pretože tieto práva sa bežne nepriznávajú každému, ako je to uvedené aj v dôvodovej správe k CirkZ: „V tomto ustanovení se vychází z toho, že stát může umožnit církvím a náboženským společnostem působit i v takových oblastech veřejné sféry, do nichž běžně neumožňuje vstup všem právnickým osobám, ale ve kterých církví a náboženské společnosti, i když nejde o ‚hlavní‘ náboženské činnosti, tradičně v demokratických státech působí.“²⁵

Problematikou zvláštnych práv cirkví sa zaoberal aj ÚS, ktorý vo svojom náleze uvádza nasledujúce: „podstatou náboženskej svobody je zajištění možnosti každého svobodně projevat své náboženství bez zásahu státu. Zároveň však stát, důsledně oddělený od církví a náboženských společností, nemůže být povinován k aktivnímu napomáhání činnosti jednotlivých církví a náboženských společností. [...] Jestliže zákonodárce stanoví, že stát bude napomáhat činnosti náboženských subjektů, jedná se o jeho vlastní rozhodnutí, a pouze stát je proto také způsobilý stanovit podmínky, které musí tyto subjekty splnit, aby jim vznikl nárok na součinnost státu. Ústavní maximou při stanovování těchto podmínek je vyloučení svévolné diskriminace. Z povahy tzv. zvláštních práv je zřejmé, že se jedná o případy, kdy stát oprávněným církvím a náboženským společnostem umožní ‚nadstandardní‘ nároky na konkrétní plnění, tzn. že se jedná o případy aktivního a pozitivního přístupu státu. Je proto také zřejmé, že stát je zásadně oprávněn i stanovit podmínky, za jakých jednotlivé subjekty budou mít k těmto plněním přístup.“²⁶

²³ BERAN, Karel. *Právnické osoby veřejného práva*. Praha: Linde Praha, 2006, s. 166.

²⁴ SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo. 2. vydání*. Praha: ASPI- Wolters Kluwer, 2009, s. 24.

²⁵ PŘIBYL, Stanislav. *Pojetí tzv. „zvláštních práv“ církví a náboženských společností podle zákona č. 3/2002 Sb.* Revue církevního práva, 2004, roč. 27, č. 1, s. 8- 9.

²⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 30.10. 2007, sp.zn. Pl. ÚS 2/06

Právna úprava vyučovania náboženstva je podľa môjho názoru problematická z toho hľadiska, že právo vyučovať náboženstvo na školách je explicitne zaručené v čl. 16 odst. 3 Listiny a tiež v § 6 odst. 3 písm. a) CirkZ, ktorý zakladá právo registrovaných cirkví zriaďovať školy k výchove svojich duchovných aj laických pracovníkov za podmienok stanovených zvláštnym právnym predpisom. A ako som už vyššie uviedla, je tiež toto právo vyučovať náboženstvo zaradené v § 7 ods. 1 písm. a) CirkZ do taxatívneho zoznamu zvláštnych práv registrovaných cirkví.

Na tomto mieste dochádza podľa Příbyla k faktickému omylu zákonodarcu, pretože právo vyučovať náboženstvo na školách je formálne právom základným²⁷, keďže nie sú žiadne pochyby o tom, že pre príjemcov takéhoto vyučovania ide o základné právo garantované na ústavnej úrovni Listinou (čl.16 ods. 3 a 4). Listina nie len pripúšťa možnosť vyučovať náboženstvo na štátnych školách, ale zároveň stanovuje, že vyučovanie náboženstva nie je možné zákonom vylúčiť. Toto právo je možné zákonom jedine obmedziť, a to v prípade, že ide o opatrenia, ktoré sú v demokratickej spoločnosti nevyhnutné k ochrane verejnej bezpečnosti a poriadku, zdravia a mravnosti alebo práv a slobôd druhých. Takéto obmedzenie v podstate spočíva v tom, že výkon zvláštného práva vyučovať náboženstvo na štátnych školách sa obmedzuje len na registrované cirkvi, ktorým bolo toto oprávnenie priznané.

Zvláštne právo vyučovať náboženstvo, ako je označené CirkZ, teda nemožno považovať za beneficium od štátu, ale za realizáciu základného ľudského práva zaručeného Listinou.²⁸ Listina v článku 16 ods. 3 tiež stanovuje, že podmienky vyučovania náboženstva na štátnych školách môžu byť dané len formou zákona, tieto podmienky musia byť koncipované tak, aby umožňovali vyučovanie náboženstva v čo najväčšej miere a naopak nemôžu byť restriktívne koncipované.²⁹

2.2 Podmienky získania oprávnenia k výkonu zvláštnych práv

Charakteristickým prvkom zákonnej úpravy je podľa niektorých autorov dvojstupňová registrácia³⁰, ktorá umožňuje už registrovanej cirkvi, po splnení

²⁷ PŘIBYL, Stanislav. *Pojetí tzv. „zvláštních práv“ církví a náboženských společností podle zákona č. 3/2002 Sb.* Revue církevního práva, 2004, roč. 27, č. 1, s. 9.

²⁸ KRÍŽ, Jakub. *Zákon o církvích a náboženských společnostech. Komentář.* Praha: C.H.Beck, 2011, s. 96-97.

²⁹ WAGNEROVÁ, Eliška a kolektiv. *Listina základních práv a svobod. Komentář.* Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 406.

³⁰ Tamže, s. 405.

zákonom stanovených podmienok, získať oprávnenia k výkonu zvláštnych práv, teda akreditáciu³¹- tento pojem je pojmom technickým a nie legislatívny³². Dvojstupňovosť registrácie má spočívať v tom, že pri registrácii v prvom stupni, ktorá sa uskutočňuje podľa § 6 ods. 1 CirkZ, sa cirkev na základe registrácie stáva právnickou osobou podľa CirkZ a získava právnu subjektivitu. Druhým stupňom registrácie sa má potom na mysli postup získania oprávnenia k výkonu zvláštnych práv, ktorý vo veľkej miere kopíruje postup pri registrácii cirkví³³, ale výsledkom tejto fáze nie je samotná registrácia, ale správne rozhodnutie a z toho dôvodu pojem dvojstupňová registrácia nie je vhodný.

Oprávnenie k výkonu zvláštnych práv nenáleží všetkým registrovaným cirkvám. Podmienky pre získanie oprávnenia sú stanovené CirkZ a samotný výkon práv už nie je upravený CirkZ, ale jednotlivými zákonmi, ktoré sú v kompetencii tých rezortov, ktorých sa výkon zvláštnych práv týka. Priznanie oprávnenia k výkonu zvláštnych práv spadá do kompetencie Ministerstva kultúry (ďalej len MK).³⁴

CirkZ rozpoznáva tri postupy k získaniu tohto oprávnenia a to:

- postup *riadny* podľa § 11, a
- dva postupy *mimoriadne* a to:
 - podľa ustanovení § 28 ods. 1 (oprávnenia k výkonu zvláštnych práv získavajú cirkvi registrované podľa predchádzajúcej právnej úpravy), alebo
 - postup podľa § 27 ods. 8 (získanie výnimky od Ministerstva kultúry so súhlasom vlády po dobu 5 rokov od nadobudnutia účinnosti zákona).³⁵

Po splnení podmienok, ktoré sú kumulatívne zákonom stanovené v § 11 odst. 1 CirkZ, môže návrh na priznanie oprávnenia k výkonu zvláštnych práv podať len registrovaná cirkev, ktorá:

³¹ PŘIBYL, Stanislav. *Význam nálezu Ústavního soudu ČR č. 4/2003 Sb. pro vývoj vztahu státu a cirkví v ČR*. Revue církevního práva, 2004, roč. 29, č. 3, s. 205.

³² VALEŠ, Václav. *Konfesní právo. Průvodce studiem*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 171.

³³ KRÍŽ, Jakub. *Zákon o církvích a náboženských společnostech. Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2011, s. 180.

³⁴ Informácie ohľadom priznania oprávnenia k výkonu zvláštnych práv reistrovaným cirkvám sú dostupné na < <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=371> >

³⁵ KRÍŽ, Jakub. *Zákon o církvích a náboženských společnostech. Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2011, s. 96.

- je registrovaná podľa CirkZ nepretržite ku dňu podania návrhu najmenej po dobu 10 rokov,
- zverejšovala každoročne 10 rokov pred podaním návrhu výročnú správu o činnosti za kalendárny rok,
- plní riadne záväzky voči štátu a tretím osobám.

Návrh na priznanie oprávnenia k výkonu zvláštneho práva je návrhom na zahájenie správneho konania (podľa § 44 odst. 1 SŘ), a teda podaním- úkonom smerujúcim voči správneému úradu, konkrétne voči MK.³⁶ Návrh podáva štatutárny orgán registrovanej cirkvi podľa § 11 odst. 2 CirkZ, ale samotným účastníkom konania je registrovaná cirkev, nie jej štatutárny orgán.³⁷ Návrh musí okrem obecných náležitostí podania stanovených SŘ (§ 37 odst. 2 SŘ), obsahovať ešte ďalšie náležitosti, ktoré sú stanovené § 11 odst. 4 CirkZ a to: podpisy najmenej 1 promile plnoletých osôb hlásiacich sa k cirkvi, prehlásenia o činnosti, texty výročných správ. Legalizačná úloha ministerstva je prieskumná a to vo vzťahu k formálnym aj obsahovým náležitostiam návrhu.³⁸ Výsledkom konania je vydanie správneho rozhodnutia podľa SŘ, ktoré potvrdzuje priznanie oprávnenia k výkonu zvláštnych práv alebo zamietá návrh k priznaniu oprávnenia.

Podmienky pre získanie oprávnenia k výkonu zvláštnych práv, stanovené § 11 CirkZ, sú pre niektoré registrované cirkvi neprekonateľné³⁹, hlavne pre novo registrované cirkvi. Prekážku pre cirkvi predstavuje primárne požadovaná zákonná podmienka, že po osvedčení v skúšobnej minimálne desaťročnej lehote, musí registrovaná cirkev nazhromaždiť podpisy potrebného počtu osôb, ktoré odpovedajú 1 promile počtu obyvateľstva.⁴⁰ Preto sa domnievam, že do budúca by sa malo prehodnotiť zníženie počtu osôb, ktorých podpisy je potrebné nazhromaždiť k tomu, aby registrované cirkvi mohli podať návrh na priznanie oprávnenia k výkonu zvláštnych práv.

³⁶ KRÍŽ, Jakub. *Zákon o cirkvích a náboženských společnostech. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 183.

³⁷ Tamže, s. 182.

³⁸ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 2.rozšírené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004, 2004. s. 252.

³⁹ PŘIBYL, Stanislav. *Význam nálezu Ústavního soudu ČR č. 4/2003 Sb. pro vývoj vztahu státu a cirkví v ČR*. Revue církevního práva, 2004, roč. 29, č. 3, s. 206.

⁴⁰ Tamže.

3. Vyučovanie náboženstva na školách

Slobode vyučovať náboženstvo otvoril cestu zákon č. 308/1991 Sb.⁴¹ (pôvodná úprava CirkZ), ktorý v § 5 ods. 1 písm. c) stanovil, že veriaci majú právo: „v náboženskom duchu byť vychovávaní, popřípadě po splnění podmínek stanovených vnitřními předpisy církví a náboženských společností a obecně závaznými právními předpisy náboženství vyučovat.“ Další zákon, ktorý sa zmienil o vyučovaní náboženstva bol pôvodný školský zákon⁴², ktorého úprava sa obmedzovala len na konštatovanie faktu, že škola náboženskú výchovu umožňuje.

Vyučovanie náboženstva na verejných školách je explicitne zaručené v čl. 16 odst. 3 Listiny a je prevedené ustanovením § 7 odst. 1 písm. a) CirkZ a ustanovením § 15 ŠkolZ^{43, 44}.

Pri realizácii práva cirkví vyučovať náboženstvo na školách rozlišujeme 3 modely, a to vyučovanie náboženstva:

- ako *povinný predmet pre členov cirkví*- nevýhodou je prílišná viazanosť na určité vyznanie a skutočnosť, že žiakom iného vyznania alebo žiakom bez vyznania nie je spravidla umožnené prihlásiť sa do vyučovania zvoleného náboženstva, čo býva považované za obmedzenie práva na vzdelanie a informácie. Takýto model sa uplatňoval v ČSR do roku 1952/1953,
- ako *predmet pre prihlásených žiakov*- súčasná česká úprava, ktorou sa budem ďalej zaoberať,
- *alternatívne vyučovanie náboženskej výchovy a etickej výchovy ako povinne voliteľných predmetov*- tento model umožňuje rozložiť vyučovanie náboženskej výchovy, respektíve religionistiky rovnomerne do celého rozvrhu. Táto úprava sa uplatňuje v krajinách Beneluxu a na Slovensku.⁴⁵

V prípade kresťanského náboženstva je nutné okrem modelov vyučovania náboženstva na školách rozlišovať ešte dva základné spôsoby vyučovania. Prvý

⁴¹ JANČAROVÁ, Markéta. *Právní úprava výuky náboženství v Českých zemích v 19. a 20. století*. Revue církevního práva, 2008, s. 53.

⁴² Zákon č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol (školský zákon) v znení neskorších predpisov.

⁴³ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

⁴⁴ WAGNEROVÁ, Eliška a kolektiv. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 398.

⁴⁵ HORÁK, Zboj. *Círky a české školství*. Praha: Grada Publishing, 2011, s. 181- 182.

spôsob sa zameriava na kresťanskú iniciáciu pokrstených, kedy náboženskú výchovu v tejto podobe nahradzuje katechéza detí k prijatiu jednotlivých sviatostí. Druhý spôsob vyučovania prebieha systematickou prezentáciou kresťanských hodnôt, Biblie, života a náuky cirkví formou dialógu, pričom sa kladie dôraz na kultúrne hodnoty európskej civilizácie.⁴⁶

3.1 Pojem „štátne školy“

CirkZ rovnako ako Listina zakotvujú vo svojich ustanoveniach vyučovanie náboženstva na „štátnych školách“. Tento pojem však používajú ako označenie pre školy tzv. verejných zriaďovateľov, tzn. na školy zriadené štátom, krajmi, obcami alebo zväzom obcí.

Základnými zriaďovateľmi škôl a školských zariadení sú podľa § 8 odst. 1 ŠkolZ majoritne obce a kraje ako územné samosprávne celky, prípadne zväzy obcí⁴⁷, ktorým je zverená rada kompetencií a povinností v oblasti zaistovania vzdelávania a školských služieb v rámci svojho územia.⁴⁸

Štát, ktorý sa považuje za najdôležitejší (originálny, hlavný) subjekt verejnej správy, je právnickou osobou, ktorá sa delí na organizačné zložky (štátne orgány pre priamy výkon štátnej správy) jednajúce menom štátu, pričom samotným nositeľom práv a povinností (rovnako aj zodpovednosti) z tohto jednania je sám štát.⁴⁹ Z toho dôvodu plnia funkciu zriaďovateľov škôl a školských zariadení menom štátu, priamy vykonávatelia verejnej správy⁵⁰ konkrétne ministerstvá. Štát teda zriaďuje školy skôr výnimočne a zveruje kompetencie k zriaďovaniu škôl a školských zariadení svojim menom len ministerstvám výslovne stanoveným v ustanovení § 8 odst. 2 a 3 ŠkolZ. Jedná sa o MŠMT, Ministerstvom obrany, Ministerstvom vnútra, Ministerstvom spravodlivosti a Ministerstvom zahraničných vecí. Žiadne iné ministerstvo či ústredný správny úrad nemôžu zriaďovať školy a školské zariadenia podľa ŠkolZ.

⁴⁶ JANČAROVÁ, Markéta. *Právní úprava výuky náboženství v Českých zemích v 19. a 20. století*. Revue církevního práva, 2008, s. 56- 57.

⁴⁷ KRÍŽ, Jakub. *Zákon o církvích a náboženských společnostech. Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2011, s. 97.

⁴⁸ KATZOVÁ, Pavla. *Školský zákon. Komentář*. Praha: ASPI, 2008, s. 35.

⁴⁹ SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo. 2. vydání*. Praha: ASPI- Wolters Kluwer, 2009, s. 237- 238.

⁵⁰ SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo. 2. vydání*. Praha: ASPI- Wolters Kluwer, 2009, s. 235.

Platí tiež, že na školách iných než verejných zriaďovateľov je vecou zriaďovateľa, či vyučovanie náboženstva umožní. V žiadnom z týchto prípadov realizácie náboženskej slobody, či už pri jej realizácii na školách verejných zriaďovateľov alebo súkromných školách, však nemôžu byť porušené zásady uvedené v Listine a v ďalších ústavných normách, ktoré zakazujú diskrimináciu z dôvodov náboženstva alebo viery.⁵¹

Kříž v komentári k CirkZ ale upozorňuje na určitý paradox danej právnej úpravy: „Náboženství na školách- a to jakýchkoliv, které jsou součástí vzdělávací soustavy, bez ohledu na zřizovatele- mohou podle § 15 odst. 1 ŠkolZ vyučovat pouze registrované církve a náb. spol., kterým bylo přiznáno oprávnění k výkonu zvláštního práva[...] Jakkoliv tedy komentované ustanovení nese ve svém názvu odkaz na „státní“ školy (současnou terminologií školy veřejných zřizovatelů), dopadá i na možnost výuky náboženství na soukromých školách.“⁵²

3.2 §15 ods. 1 ŠkolZ

Z dikcie CirkZ vyplýva, že právo vyučovať náboženstvo na školách stanoví zákon, konkrétne sa jedná o ustanovenie § 15 ods. 1 ŠkolZ. Týmto ustanovením dochádza k naplneniu čl. 16 odst. 3 Listiny, v ktorom je stanovené, že podmienky vyučovania na štátnych školách môžu byť stanovené len zákonom.

ŠkolZ umožňuje vyučovanie na všetkých druhoch škôl, či už ide o školy verejných zriaďovateľov alebo súkromné školy. Rozdiel spočíva v tom, že na súkromných školách neexistuje povinnosť zaviesť vyučovanie náboženstva ani v prípade, že sa k nemu prihlási určitý počet žiakov, ako je tomu u škôl verejných zriaďovateľov.⁵³

V súčasnosti sú nositeľmi oprávnenia k výkonu zvláštneho práva vyučovať náboženstvo na školách tieto cirkvi:

- Apoštolská cirkev,
- Cirkev adventistu sedmého dne,
- Cirkev československá husitská,

⁵¹ PAVLÍČEK, Václav a kolektív. *Ústava a ústavní rád České republiky. 2.díl Práva a svobody*. Praha: Linde Praha, 1996, s. 154.

⁵² KŘÍŽ, Jakub. *Zákon o církvích a náboženských společnostech. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 97- 98.

⁵³ KŘÍŽ, Jakub. *Zákon o církvích a náboženských společnostech. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 98.

- Církev římskokatolická,
- Českobratrská církev evangelická,
- Křesťanské sbory,
- Luterská evangelická církev a. v. v České republice,
- Náboženská společnost Svědkové Jehovovi,
- Slezská církev evangelická augsburského vyznání.
- Starokatolická církev v České republice.⁵⁴

Cirkvi, ktoré získali oprávnenie k výkonu zvláštneho práva môžu náboženstvo vyučovať samostatne alebo na základe písomnej dohody spoločne s viacerými registrovanými cirkvami, ktoré tiež získali oprávnenie k výkonu tohto zvláštneho práva. Predmetom písomnej dohody o spoločnom vyučovaní náboženstva by mal byť predovšetkým obsah a spôsob takéhoto vyučovania a zastúpenie vyučujúcich z jednotlivých cirkví, ktoré sú zmluvnými stranami danej dohody.⁵⁵

3.3 Podmienky vyučovania náboženstva na školách

Podmienky vyučovania náboženstva boli do účinnosti nového ŠkolZ stanovené Metodickým pokynom MŠMT ČR⁵⁶. Niektorí autori však poukazovali na problematiku minulej úpravy, konkrétne na otázku záväznosti pokynu vo vzťahu k školám neštátnym, tj. zriaďovaným obcami prípadne krajinami (takýchto škôl bola v okamžiku vydania pokynu väčšina).⁵⁷ Táto úprava bola považovaná za protiústavnú z dôvodu toho, že samotná Listina ukladá, že podmienky vyučovania náboženstva na štátnych školách môžu byť stanovené len zákonom. Jedným z autorov, ktorí vyslovili kritiku tejto úpravy bol aj A. I. Hrdina. Podľa názoru Hrdinu nie je možné, aby podmienky pre vyučovanie boli stanovené internou inštrukciou, ktorou pokyn bezpochybné je, pretože interná inštrukcia zaväzuje len subjekty administratívne podriadené, medzi ktoré cirkev nemožno zaradiť.⁵⁸

⁵⁴ Zoznam registrovaných cirkví, ktoré získali oprávnenie k výkonu zvláštneho práva vyučovať náboženstvo na štátnych školách, je dostupný na stránke: < http://www3.mkcr.cz/cns_internet/ >

⁵⁵ KATZOVÁ, Pavla. *Školský zákon. Komentár*. Praha: ASPI, 2008, s. 60.

⁵⁶ Metodický pokyn MŠMT ČR k organizovaniu a realizácii náboženskej výchovy v základných, stredných a špeciálnych školách č.j.: 25029/2002- 22, s účinnosťou k 1.9.2003

⁵⁷ HORÁK, Zboj. *Cirkve a české školství*. Praha: Grada Publishing, 2011, s. 174.

⁵⁸ HRDINA, Antonín Ignác. *Náboženská svoboda v právu České republiky*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 177.

Nový ŠkolZ, prijatý v roku 2004, výslovne v § 15 zakotvuje podmienky pre vznik zákonnej povinnosti vyučovať náboženstvo na školách registrovanými cirkvami. Splnenie týchto podmienok sa musí skúmať vždy pre každý školský rok samostatne.

Medzi obecné podmienky⁵⁹ patrí rešpektovanie zásad a cieľov stanovených v § 2 ŠkolZ a skutočnosť, že vyučovanie môžu realizovať len registrované cirkvi, ktoré získali oprávnenie k výkonu zvláštneho práva podľa § 7 odst. 1 písm. a) CirkZ.

K zvláštnym podmienkam⁶⁰ potom patrí stanovenie minimálneho počtu žiakov, ktorí sa musia k vyučovaniu náboženstva prihlásiť. Počet prihlásených žiakov školy je aspoň sedem, pričom nie je rozhodné, ktorý ročník títo žiaci navštevujú. Ďalšou dôležitou podmienkou, ktorá musí byť splnená je to, aby sa týchto minimálne sedem žiakov prihlásilo k vyučovaniu náboženstva jednej registrovanej cirkvi.

V prípade, že tieto zákonom dané podmienky nie sú splnené, škole verejného zriaďovateľa nevzniká zákonná povinnosť zaistiť vyučovanie náboženstva. To však neznamená, že by toto vyučovanie prebiehať nemohlo. Školy verejného zriaďovateľa môžu z vlastného rozhodnutia náboženstvo vyučovať na základe § 15 ods. 1 ŠkolZ.⁶¹

Predmet náboženstvo je zo zákona vždy nepovinným predmetom a žiaci sú z neho hodnotení za podmienok stanovených vyhláškou č. 48/2005 Sb., o základných vzdelávaní a niektorých náležitostiach plnení povinné školní dochádzky, v znení neskorších predpisov.⁶²

K vyučovaniu náboženstva je povolené spájať žiakov z niekoľkých ročníkov jednej školy alebo viacerých škôl, najviac však do počtu 30 žiakov v triede. V prípade, že počet prihlásených žiakov presiahne stanovený najvyšší počet, je potrebné vytvoriť novú triedu. Podmienkou pre spájanie žiakov z viacerých škôl k vyučovaniu náboženstva je uzatvorenie zmluvy medzi príslušnými školami, pričom povinnou súčasťou tejto zmluvy je úprava úhrady nákladov spojená s týmto vyučovaním.

⁵⁹ KATZOVÁ, Pavla. *Školský zákon. Komentár*. Praha: ASPI, 2008, s. 60.

⁶⁰ Tamže.

⁶¹ KRÍŽ, Jakub. *Zákon o cirkvách a náboženských spoločnostiach. Komentár*. Praha: C.H.Beck, 2011, str. 98

⁶² KATZOVÁ, Pavla. *Školský zákon. Komentár*. Praha: ASPI, 2008, s. 61.

3.4 Vyučovanie náboženstva (osnovy, financovanie)

Ako plynie z § 15 ods. 1 ŠkolZ vyučovanie náboženstva musí prebiehať v súlade so zásadami a cieľmi vzdelávania stanovenými v § 2.

V obecnej rovine je možné vyučovanie chápať ako akékoľvek verejné či súkromné pôsobenie s cieľom informovať a vzdelávať záujemcov o témach, ktoré súvisia s náboženskou náukou.⁶³

Obsah vyučovania náboženstva na školách by nepochybne mal smerovať k získaniu informácií o obsahu Biblie (v prípade, že ide o vyučovania kresťanského náboženstva), cirkevných tradícií, cirkevných dejín a o základných pojmoch svetových náboženstiev, keďže vyučovania sa môžu zúčastniť deti a žiaci bez ohľadu na to, či sú určitého vyznania alebo bez vyznania.⁶⁴ Je zrejmé, že cieľom vyučovania náboženstva je predovšetkým odovzdanie vedomostí z daného oboru a nie snaha o obrátenie na vieru či úzko náboženské ciele.⁶⁵

Pre vyučovanie katolíckeho náboženstva boli v roku 2004 vydané rímskokatolíckou cirkvou a schválené MŠMT „Osnovy k výuce náboženskej výchovy rímskokatolíckej cirkve v prvom až deviatom ročníku základní školy“. Tieto osnovy majú konfesný charakter a hoci sú formulované z pozície rímskokatolíckej cirkvi, kladú dôraz na budovanie pozitívnych a otvorených vzťahov, na toleranciu k ľuďom iných vyznaní a na rozvíjanie ekumenických postojov. Osnovy sú k dispozícii na internetových stránkach Katechetické sekce České biskupské konference, ktorá sa stará o koordinovanie vyučovania náboženstva v ČR.⁶⁶

Pokiaľ ide o vyučovanie náboženstva na školách farármi Českobratrskej cirkve evangelickej v Prahe, jedná sa skôr o aktivitu jednotlivca.⁶⁷

Financovanie vyučovania náboženstva na školách verejných zriaďovateľov je upravené smernicou MŠMT.⁶⁸ Podľa čl. II. ods. 1 písm. c), bodu 6 uvedenej smernice

⁶³ WAGNEROVÁ, Eliška a kolektiv. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 409.

⁶⁴ HORÁK, Záboj. *Církev a české školství*. Praha: Grada Publishing, 2011, s. 178- 179.

⁶⁵ WAGNEROVÁ, Eliška a kolektiv. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 409.

⁶⁶ Osnovy k výuce náboženskej výchovy rímskokatolíckej cirkve v prvom až deviatom ročníku základní školy sú dostupné na < <http://katechet.cirkev.cz/vyuka-nabozenstvi/zakladni-materialy/> >

⁶⁷ HORÁK, Záboj. *Církev a české školství*. Praha: Grada Publishing, 2011, s. 178

⁶⁸ Směrnice MŠMT ČR č.j. 33377/2004- 45, ze dne 25.02.2005, kterou se stanoví závazné zásady, podle nichž provádějí krajské úřady rozpis finančních prostředků státního rozpočtu přidělovaných podle §161 ods. 6 písm. b) zákona č. 561/2004 Sb. ŠkolZ, a podle kterých provádějí obecní úřady obcí s rozšířenou působností návrhy rozpisu rozpočtu finančních prostředků státního rozpočtu podle §161 ods. 7 písm. a) zákona č. 561/2004 Sb.

prideľuje krajský úrad finančné prostriedky školám zriadeným štátom, krajom, obcou alebo zväzom obcí.

3.5 Poverený zástupca cirkvi

ŠkolZ v ustanovení § 7 odst. 7 stanovuje, že v školách a školských zariadeniach zaisťujú vyučovanie pedagogickí pracovníci, ktorí musia napĺňať všeobecné predpoklady pre výkon svojej činnosti.

Predpoklady pre výkon činnosti pedagogického pracovníka sú upravené v § 3 zákona č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovníkoch. Patria medzi ne plná spôsobilosť k právnym úkonom, odborná kvalifikácia pre priamu pedagogickú činnosť, ktorú vykonáva, bezúhonnosť, zdravotná spôsobilosť a preukázanie znalosti českého jazyka, ak v špecifických prípadoch nie je stanovené inak. Vedľa splnenia podmienok odbornej kvalifikácie je podstatné predovšetkým to, že v súlade s § 1 ods. 1 zákona o pedagogických pracovníkoch, je pedagogickým pracovníkom len ten, kto je zamestnancom právnickej osoby vykonávajúcej činnosť školy alebo školského zariadenia, zamestnancom štátu alebo riaditeľom školy alebo školského zariadenia. Z toho plynie, že v školách a školských zariadeniach môžu zaisťovať vzdelávanie len osoby v pracovnoprávnom pomere alebo v právnom vzťahu na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovný pomer podľa zákonníka práce^{69, 70}

Náboženstvo na školách však nemôže vyučovať akákoľvek osoba, ktorá spĺňa predpoklady pedagogického pracovníka. Vždy sa musí jednať o tzv. povereného zástupcu cirkvi. Podľa § 15 ods. 3 ŠkolZ autorizáciu⁷¹ vydáva formou dekrétu štatutárneho orgánu cirkvi⁷², v prípade rímskokatolíckej cirkvi je štatutárnym orgánom príslušné biskupstvo.

V § 14 zákona o pedagogických pracovníkoch je stanovený spôsob získania odbornej kvalifikácie učiteľa náboženstva. Ten získava svoju odbornú kvalifikáciu vysokoškolským vzdelaním v akreditovanom magisterskom študijnom programe:

- v oblasti teologických vied,

⁶⁹ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, v znení neskorších predpisov.

⁷⁰ KATZOVÁ, Pavla. *Školský zákon. Komentár*. Praha: ASPI, 2008, s. 33.

⁷¹ WAGNEROVÁ, Eliška a kolektív. *Listina základných práv a svobod. Komentár*. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 410.

⁷² HRDINA, Antonín Ignác. *Náboženská svoboda v právu České republiky*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 178.

- v oblasti pedagogických vied zameranej na prípravu učiteľov náboženstva, alebo
- v oblasti pedagogických alebo spoločenských vied a vysokoškolským vzdelaním získaným štúdiom v akreditovanom bakalárskom študijnom programe v oblasti pedagogických vied zameranej na prípravu učiteľov náboženstva, alebo vzdelaním v programe celoživotného vzdelávania uskutočňovaného vysokou školou a zameraného na prípravu učiteľov náboženstva.

Úlohou povereného zástupcu cirkvi (učiteľa náboženstva) je zabezpečenie vyučovania náboženstva na školách po obsahovej stránke a sledovanie jej správnosti.⁷³

⁷³ HRDINA, Antonín Ignác. *Náboženská svoboda v právu České republiky*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 178.

4. Cirkevné školy

Cirkevné školstvo má dlhú tradíciu. V období, keď sa školstvo začalo vytvárať a kedy ešte nebola zavedená povinná školská dochádzka, mali v otázkach vzdelávania významnú úlohu a postavenie niektoré cirkevné právne poriadky.⁷⁴

Právny základ pre zriaďovanie cirkevných škôl⁷⁵ nachádzame v Listine. V ustanovení článku 33 ods. 3 Listiny sa pripúšťa vznik a existenciu iných škôl než štátnych s tým, že na takýchto neštátnych školách je možné vyučovať len za podmienok stanovených zákonom. K podmienkam, ktoré musia byť stanovené patrí, aby poskytované vzdelávanie na neštátnych školách bolo svojou kvalitou zrovnateľné so štátnymi školami a umožňovalo voľbu ďalšieho vzdelávania.⁷⁶

Za výhodu cirkevných škôl považujem tú skutočnosť, že žiaci majú k vyučovaniu náboženstva na cirkevných školách jednoduchší prístup, než je tomu na školách ostatných zriaďovateľov. Na niektorých cirkevných školách je náboženstvo vyučované ako povinne výberový predmet v alternatíve s religionistikou alebo etikou, a na niektorých iných cirkevných školách ako povinný predmet⁷⁷, na rozdiel od škôl ostatných zriaďovateľov, kde je náboženstvo vyučované až po splnení podmienok stanovených zákonom, ako som to už uviedla v predchádzajúcej kapitole.

Nositeľmi oprávnenia k výkonu zvláštneho práva zriaďovať cirkevné školy sú nasledujúce cirkvi:

- Apoštolská cirkev,
- Bratrská jednota baptistů,
- Církev adventistu sedmého dne,
- Církev československá husitská,
- Církev římskokatolická,
- Českobratrská církev evangelická,
- Křesťanské sbory,
- Luterská evangelická církev a. v. v České republice,
- Náboženská společnost Svědkové Jehovovi,

⁷⁴ *Stručná historie a současnost církevního školství v ČR* [online]. skolstvi.cirkev.cz, [cit. 29.03.2013]. dostupné na < <http://skolstvi.cirkev.cz/Skoly/Z-historie-1> >

⁷⁵ HORÁK, Záboj. *Círky a české školství*. Praha: Grada Publishing, 2011, s. 69.

⁷⁶ PAVLÍČEK, Václav a kolektiv. *Ústava a ústavní rád České republiky. 2.díl Práva a svobody*. Praha: Linde Praha, 1996, s. 242- 243

⁷⁷ HORÁK, Záboj. *Círky a české školství*. Praha: Grada Publishing, 2011, s. 111.

- Slezská církev evangelická augsburského vyznání.⁷⁸

4.1 Pojem „škola“ podľa ŠkolZ

Škola je v novom ŠkolZ v § 7 ods. 2 definovaná ako činnosť spočívajúca v uskutočňovaní vzdelávacích programov uvedených v § 3 ŠkolZ. Škola teda nie je zvláštnou formou právnickej osoby, ale činnosťou vykonávanou určitou právnickou osobou.⁷⁹

ŠkolZ rozlišuje tieto druhy škôl: materská škola, základná škola, stredná škola (gymnázium, stredná odborná škola a stredné odborné učilište), konzervatórium, vyššia odborná škola, základná umelecká škola a jazyková škola s právom štátnej jazykovej skúšky.

Okrem škôl rozoznáva ŠkolZ aj tzv. školské zariadenie a to konkrétne v ustanovení § 7 ods. 4: školské zariadenie poskytuje služby a vzdelávanie, ktoré dopĺňajú alebo podporujú vzdelávanie v školách alebo s nim priamo súvisia, alebo zaisťuje ústavnú a ochrannú výchovu alebo preventívne výchovnú opateru (školské služby).

4.2 Školy a školské zariadenia zriaďované registrovanými cirkvami

Registrované cirkvi, ktorým bolo priznané oprávnenie k výkonu zvláštného práva zriaďovať cirkevné školy môžu na základe § 8 ods. 6 ŠkolZ zriaďovať školy a školské zariadenia. Toto ustanovenie súhrnne upravuje postavenie škôl a škol. zariadení tzv. neverejných zriaďovateľov, ktorých člení do dvoch skupín a to:

- registrované cirkvi a náb. spol., ktorým bolo priznané oprávnenie k výkonu zvláštného práva zriaďovať cirkevné školy a
- ostatné právnické a fyzické osoby.⁸⁰

Cirkevné školy však nie sú súkromnými školami, ale tvoria zvláštnu kategóriu. Platný ŠkolZ na rozdiel od predchádzajúcej právnej úpravy už termín „cirkevné

⁷⁸ Zoznam registrovaných cirkví, ktoré získali oprávnenie k výkonu zvláštného práva zriaďovať cirkevné školy je dostupný na stránke: < http://www3.mkcr.cz/cns_internet/ >

⁷⁹ HRDINA, Antonín Ignác. *Náboženská svoboda v právu České republiky*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s.128

⁸⁰ HRDINA, Antonín Ignác. *Náboženská svoboda v právu České republiky*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 130

školy“ neobsahuje, no aj tak ho zachováva z hľadiska vecného, hlavne z finančného hľadiska, ale aj z hľadiska právneho postavenia.⁸¹

Je nutné zmieniť, že označenie „škola“ nie je právom vyhradené len pre školy podľa ŠkolZ, a preto ho môže používať ktorákoľvek vzdelávacia inštitúcia⁸², avšak takáto vzdelávacia inštitúcia nespadá do pôsobnosti ŠkolZ⁸³ a jej činnosť nie je upravená žiadnym právnym predpisom a nie je k nej potrebné žiadne povolenie či oprávnenie zo strany štátu, s výnimkou živnostenského oprávnenia, ak sa teda táto činnosť uskutočňuje v režime živnostenského podnikania⁸⁴. Táto informácia sa tiež priamo týka registrovaných cirkví a to z toho dôvodu, že registrované cirkvi a hlavne tie, ktoré nezískali oprávnenie k výkonu zvláštneho práva vyučovať náboženstvo na školách či zvláštneho práva zriaďovať cirkevné školy, sú zriaďovateľmi najrôznejších vzdelávacích inštitúcií mimo vzdelávaciu sústavu, ktoré označujú ako školy (typicky sa jedná o tzv. nedeľné či biblické školy apod.)⁸⁵. Registrované cirkvi takéto školy zriaďujú ako evidované právnické osoby podľa § 15a ods. 1 písm. b) CirkZ, podľa ktorého môže orgán registrovanej cirkvi navrhnúť k evidencii právnickú osobu, teda účelové zariadenie registrovanej cirkvi, ktoré bolo takouto cirkvou založené k poskytovaniu charitatívnych služieb. Takto evidovaná právnická osoba je cirkevnou inštitúciou nezávislou na štátnych orgánoch v zmysle čl. 16 odst. 2 Listiny a záruky autonómie cirkví.⁸⁶

Evidenciou sa účelové zariadenie registrovanej cirkvi podľa § 15a odst. 1 písm. b) CirkZ stáva právnickou osobou podľa CirkZ. V minulosti však MK prejavovalo odpor voči zápisom evidovaných právnických osôb, ktorých účel zriadenia bol iný než výkon práva slobodne prejavovať svoje náboženstvo alebo vieru v jeho úzkom pojatí, čo viedlo k tomu, že po dlhú dobu neboli MK evidované subjekty, ktorých predmet činnosti spočíval v poskytovaní vzdelávania. To sa týkalo jednak obecného vzdelávania, jednak vzdelávania podľa ŠkolZ (v tom období prebiehali zmeny právnej úpravy vzdelávania na školách a školských zariadeniach), ale tiež aj

⁸¹ HORÁK, Záboj. *Cirkve a české školství*. Praha: Grada Publishing, 2011, s. 94.

⁸² KRŽÍŽ, Jakub. *Zákon o církvích a náboženských společnostech. Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2011, s. 128.

⁸³ KATZOVÁ, Pavla. *Školský zákon. Komentář*. Praha: ASPI, 2008, s. 28.

⁸⁴ KRŽÍŽ, Jakub. *Zákon o církvích a náboženských společnostech. Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2011, s. 88.

⁸⁵ KRŽÍŽ, Jakub. *Zákon o církvích a náboženských společnostech. Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2011, s. 128.

⁸⁶ Tamže, s.222.

poskytovanie vzdelávania mimo režim ŠkolZ, kedy MK odmietalo evidovať aj subjekty, ako boli napr. nedeľne či biblické školy a pod.⁸⁷

Postoj MK k zápisu týchto evidovaných právnických osôb sa zmenil hlavne v dôsledku judikatúry Ústavného súdu a v súčasnosti sú právnické osoby, ktorých účelom je poskytovanie vzdelávania evidované⁸⁸ v Registri evidovaných právnických osôb, ktorý je vedený MK. Tento register je podľa § 17 CirkZ verejným zoznamom, do ktorého sa zapisujú evidované právnické osoby a údaje o nich.

Jedným z nálezov ÚS, na základe ktorého došlo k zmene postoja MK bol nález sp. zn. Pl. ÚS 2/06 : „úkol církví a náboženských společností nelze redukovat na pouhé vyznávání určité náboženské víry, nýbrž jejich činnost ve společnosti je podstatné širší a spočívá též ve vyzarování náboženských hodnot navenek, a to prostřednictvím nejen religiózní činnosti, ale také např. činností charitativní, humanitární a obecně vzdělávací.“⁸⁹ V ďalšom náleze ÚS uvádza, že: „Aktivity církví a náboženských společností- a tedy i jimi zřizovaných církevních právnických osob- se nemohou redukovat toliko na oblasti náboženské víry. Mezi ne patří i aktivity orientované navenek, typicky např. činnosti humanitární, charitativní, vzdělávací a pod.“⁹⁰ Ďalším nálezom, na základe ktorého došlo k zmene postoja MK, ÚS konštatuje, že: „Aktivity církví nelze omezovat toliko na výkon kultu, ústavní ochrany (čl. 15 odst. 1, čl. 16 odst. 1 a 2 Listiny) požívají i jejich tradiční aktivity obecně prospěšné, vzdělávací, zdravotnické, sociální, charitativní a pod.“⁹¹ Z judikatúry ÚS vyplýva, že činnosť evidovaných právnických osôb nie je náboženskou činnosťou v užšom zmysle tak, ako to tvrdilo MK, ale je treba ju vykladať v širšom zmysle a teda ako činnosť charitatívnu, sociálnu, zdravotnícku, obecnú prospešnú alebo dokonca vzdelávaciu. V prípade, že je činnosť evidovaných právnických osôb dôsledkom realizácie náboženskej doktríny, používa taktiež právnu ochranu.⁹²

⁸⁷ KRÍŽ, Jakub. *Zákon o církvích a náboženských společnostech. Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2011, s. 225.

⁸⁸ Tamže.

⁸⁹ Nález ÚS ze dne 30.10.2007, sp. zn. Pl. ÚS. 2/06.

⁹⁰ Nález ÚS ze dne 18.06.2003 sp. zn. I. ÚS 146/03.

⁹¹ Nález ÚS ze dne 01.06.2010 sp. zn. Pl. ÚS 9/07.

⁹² WAGNEROVÁ, Eliška a kolektiv. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 406.

4.2.1 Školská právnická osoba

Cirkvi zriaďujú školy a školské zariadenia v právnej forme školskej právnickej osoby (ďalej len školská PO) alebo vo forme právnickej osoby podľa zvláštneho právneho predpisu⁹³, pričom právna úprava požaduje, aby predmetom ich činnosti bolo poskytovanie vzdelávania alebo školských služieb podľa ŠkolZ. Väčšina cirkevných škôl a školských zariadení má teda v súčasnosti právnu formu školskej PO, ale v niektorých prípadoch právnu formu spoločnosti s ručením obmedzených alebo obecne prospšnej spoločnosti.⁹⁴ K dosiahnutiu súčasnej úpravy zriaďovania školských PO viedla pomerne zložitá cesta, ktorú sa na tomto mieste pokúsim stručne zhrnúť.

Po páde komunistického režimu, ktorý na základe zákona⁹⁵ všetky katolícke a cirkevné školy zlikvidoval⁹⁶, bolo zriaďovanie cirkevných škôl opäť povolené až zákonom č. 171/1990 Sb., ktorým sa menil a doplňoval zákon č. 29/1984 Sb., o soustavě základních a středních škol (školský zákon). Spomínanou novelou bola do zákona vložená samostatná časť upravujúca postavenie súkromných a cirkevných škôl (§ 57a a § 57b), a vzdelávanie na týchto školách bolo postavené na úroveň vzdelávania poskytovaného štátnymi školami.⁹⁷ Ďalšie podrobnosti o zriaďovaní a činnosti cirkevných škôl boli stanovené už vyhláškou č. 452/1991 Sb., o zřizování a činnosti církevních škol a škol náboženských společenství. V roku 2002 bol prijatý zákon č. 284/2002 Sb., ktorý novelizoval znenia § 57b školského zákona⁹⁸ tým, že pridal nasledujúcu formuláciu „církevní školy se pro účely tohoto zákona považují za církevní právnické osoby...“. Toto ustanovenie bolo následne zmenené zákonom č. 182/2003 Sb., ktorý stanovil, že: „církevní školy zařazené v síti předškolních zařízení, škol a školských zařízení jsou právnickými osobami“. Táto zmena bola prijatá v náväznosti na nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 6/02 (o ktorom som sa zmieňovala v kapitole 4.2.), ktorým síce došlo k zmene znenia CirkZ a umožnila sa tým evidencia školy ako cirkevnej právnickej osoby, ale MK takéto cirkevné právnické osoby evidovať. Cirkevné školy a školské zariadenia tak získali právnu subjektivitu na základe § 18

⁹³ napr. Obchodní zákoník, zákon č.248/1995 Sb., o obecně prospšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonu, v znení neskorších predpisov.

⁹⁴ HORÁK, Záboj. *Círky a české školství*. Praha: Grada Publishing, 2011, s. 109.

⁹⁵ Zákon č. 95/1948 Sb., o základní úpravě jednotného školství (školský zákon).

⁹⁶ HRDINA, Antonín Ignác. *Náboženská svoboda v právu České republiky*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 219.

⁹⁷ HORÁK, Záboj. *Círky a české školství*. Praha: Grada Publishing, 2011, s. 67.

⁹⁸ Zákon č. 29/1984 Sb.

ods. 2 písm. d) ObčZ, ako k tomu odkazovala poznámka pod čiarou. Veľkou zmenou bol až nový CirkZ, ktorý v § 6 ods. 1 stanovuje, že registráciou získava určitá cirkev právnu subjektivitu a takéto registrované cirkvi môžu po splnení zákonom stanovených podmienok získať oprávnenie k výkonu zvláštneho práva (§ 6 ods. 3 písm. b) CirkZ) podľa § 7 ods. 1 CirkZ. V oblasti školstva došlo tiež k zásadnej zmene, keď zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon nahradil pôvodnú právnu úpravu školstva⁹⁹, a okrem iného určil vo svojom ustanovení základný právny rámec pre postavenie cirkevných škôl.¹⁰⁰

Školská PO je špecifickou právnou formou, ktorá je upravená v § 124 a násl. ŠkolZ. Školská PO je univerzálna právna forma, ktorá je využiteľná pre všetkých zriaďovateľov¹⁰¹ škôl a školských zariadení podľa ŠkolZ. Rovnako platí, že školská PO je vždy právnickou osobou, čo pre ňu znamená, že má samostatnú právnu subjektivitu.¹⁰²

Jej hlavná činnosť je zo zákona obmedzená len na poskytovanie vzdelávania podľa vzdelávacích programov uvedených v § 3 ŠkolZ a školských služieb. Z toho vyplýva, že síce iná činnosť nemôže byť predmetom hlavnej činnosti školskej PO, ale môže byť vykonávaná ako doplnková činnosť podľa § 135 ŠkolZ. Doplnková činnosť nesmie byť uskutočňovaná spôsobom, ktorý by akokoľvek obmedzoval jej hlavnú činnosť alebo by ohrozoval jej kvalitu, rozsah a dostupnosť. ŠkolZ definuje doplnkovú činnosť buď ako činnosť, ktorá je vykonávaná v návaznosti na hlavnú činnosť školskej PO, alebo ako činnosť, ktorá slúži k účelnejšiemu využitiu zamestnancov školskej PO a jej majetku.

Školská PO môže byť zriadená ústredným orgánom štátnej správy (ministerstvom), alebo verejnoprávnou korporáciou (kraj, obec, alebo zväz obcí), popr. inou právnickou osobou či fyzickou osobou¹⁰³ - teda osobami, ktoré sú uvedené v § 8 ods. 6 ŠkolZ, vrátane registrovaných cirkví, ktorým bolo priznané oprávnenie k výkonu zvláštneho práva zriaďovať cirkevné školy podľa CirkZ.

⁹⁹ Pôvodná právna úprava školstva bola tvorená: zákon č. 29/1984 Sb., zákon č. 564/1990 Sb., zákon č. 76/1978 Sb.

¹⁰⁰ HORÁK, Záboj. *Cirkve a české školství*. Praha: Grada Publishing, 2011, s. 85.

¹⁰¹ ŠVANCAR, Radmil, HUSNÍK, Petr. *Bludiště školské právnické osoby. Rozhovor s ředitelem odboru legislativního a právního M. Šimůnkem* [online]. *ucitelskenoviny.cz*, 2004 [cit. 29.03.2013]. dostupné na < <http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=3953> >.

¹⁰² KATZOVÁ, Pavla. *Školský zákon. Komentář*. Praha: ASPI, 2008, s.480.

¹⁰³ GADASOVÁ, Dalimila. *Základní školy, střední školy a vyšší odborné školy*. In SLÁDEČEK, Vladimír, POUPEROVÁ, Olga (ed.). *Správní právo. Zvláštní část*. Praha: Leges, 2011, s. 174.

ŠkolZ rozlišuje zriadenie školskej PO (spočívajúce v prejave vôle zriaďovateľa či zriaďovateľov zriadiť danú PO)¹⁰⁴ a následne jej vznik (tz. okamžik, kedy z právneho hľadiska po splnení zákonom stanovených podmienok skutočne vznikne a je nadaná samostatnou právnou subjektivitou)¹⁰⁵. Školská PO sa zriaďuje zriaďovacou listinou (jednostranný prejav vôle zriaďovateľa), prípadne zriaďovacou zmluvou (dvojstranný alebo viacstranný prejav vôle zriaďovateľa), ak ju zriaďuje spoločne viac zriaďovateľov. Ustanovenie § 125 odst. 3 ŠkolZ vymedzuje povinné obsahové náležitosti zriaďovacej listiny a zriaďovacej zmluvy, ktoré musia byť splnené, a to vedľa obecných náležitostí príslušného právneho úkonu, ktorý vyplýva z hlavy štvrtej ObčZ.

Školská PO vzniká dňom zápisu do registru školských PO za podmienok stanovených ŠkolZ a odo dňa účinnosti zápisu (účinnosti rozhodnutia MŠMT o tomto zápise) školská PO skutočne existuje ako samostatný právny subjekt, ktorý jedná svojim menom a na svoju zodpovednosť¹⁰⁶.

ŠkolZ taktiež rozlišuje zrušenie (predovšetkým prejav vôle k tomu oprávnenému orgánu smerujúci k zániku školskej PO)¹⁰⁷ a samotný zánik školskej PO, ktorý nastáva výmazom z registra školských PO.

4.2.2 Orgány školskej PO

V prípade školskej PO, ktorá je zriaďovaná registrovanými cirkvami sa obligatórne zriaďujú dva orgány, a to riaditeľ a rada (§ 130 ods. 2 ŠkolZ).

Kompetencie týkajúce sa právnej existencie, činnosti a hospodárenia školskej PO sú však rozdelené medzi riaditeľa (v rozsahu vymedzenom v § 131 ŠkolZ, kedy riaditeľ jedná v mene školskej PO), radu (v rozsahu vymedzenom v § 132 ŠkolZ, pričom rada tiež jedná v mene školskej PO) a zriaďovateľa (kompetencie sú vymedzené § 129 ŠkolZ).

Zriaďovateľ, hoci nie je orgánom školskej PO vykonáva tiež určité kompetencie zverené mu § 129 odst. 1 ŠkolZ. Na základe § 129 ods. 4 ŠkolZ je neverejnému zriaďovateľovi (tz. aj registrovanej cirkvi) daná možnosť delegovať jeho kompetencie na radu školskej PO (s výnimkou kompetencie k vydaniu zriaďovacej listine alebo

¹⁰⁴ KATZOVÁ, Pavla. *Školský zákon. Komentár*. Praha: ASPI, 2008, s.483.

¹⁰⁵ Tamže.

¹⁰⁶ KATZOVÁ, Pavla. *Školský zákon. Komentár*. Praha: ASPI, 2008, s.486.

¹⁰⁷ KATZOVÁ, Pavla. *Školský zákon. Komentár*. Praha: ASPI, 2008, s. 488.

k uzavretiu zriaďovateľskej zmluvy). ŠkolZ tiež upravuje situáciu, kedy zriaďovateľ zomrie alebo zanikne bez právneho nástupcu, a jeho kompetencie prejdú na radu školskej PO.

Riaditeľ je štatutárnym orgánom, ktorý jedná menom školskej PO navonok a rozhoduje vo veciach týkajúcich sa školskej PO. Riaditeľa menuje a aj odvoláva zriaďovateľ na návrh rady. Riaditeľ je za výkon svojej činnosti zodpovedný rade. Medzi jeho kompetencie patrí účasť na jednaní rady, kde má poradný hlas a predkladanie návrhov rade, ktoré sa týkajú napr. rozpočtu školskej PO, organizačných poriadkov, zmien zriaďovacej listiny a návrhy právnych úkonov, ktoré si vyžadujú predchádzajúci súhlas rady.

Rada rozhoduje o najdôležitejších záležitostiach školskej PO- zo zákona napr. schvaľuje rozpočet, jednacie poriadky, vnútorné mzdové predpisy, tvorí peňažné fondy, ktoré zo zákona neplynú, rozhoduje o predmete, podmienkach a rozsahu doplnkovej činnosti atd. Rada je orgánom čiastočne riadiacim, čiastočne kontrolným, ale hlavne zhruba odpovedá správnym radám, ktoré občas existujú v zahraničí.¹⁰⁸

Členovia rady sú schopní prijímať rozhodnutia, keď je prítomná nadpolovičná väčšina všetkých členov, ak nie je v zriaďovacej listine stanovené inak. K rozhodnutiu rady je potom potrebný súhlas väčšiny prítomných členov, pričom hlasovacie právo členov je rovné.

Rada má najmenej 3 a najviac 15 členov, ktorý sú menovaných na funkčné obdobie 5 rokov. Počet členov rady je stanovený v zriaďovacej listine. Členov rady menuje a odvoláva zriaďovateľ, v prípade jeho smrti alebo zániku bez právneho nástupcu sú členovia rady menovaní a odvolávaní MŠMT, pokiaľ nie je v zriaďovacej listine stanovené inak. Podmienky pre činnosť rady stanoví jednací poriadok rady školskej PO.

4.3 Školský register

Školský register je novým pojmom a zároveň inštitútom¹⁰⁹, ktorý bol zavedený novým ŠkolZ. Podľa ustanovenia § 141 ods. 1 ŠkolZ ide o verejný zoznam, ktorý obsahuje Register škôl a školských zariadení a Register školských právnických

¹⁰⁸ ŠVANCAR, Radmil, HUSNÍK, Petr. *Bludiště školské právnické osoby. Rozhovor s ředitelem odboru legislativního a právního M. Šimůnkem* [online]. ucitelskenoviny.cz, 2004 [cit. 29.03.2013]. Dostupné na < <http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=3953> >.

¹⁰⁹ KATZOVÁ, Pavla. *Školský zákon. Komentář*. Praha: ASPI, 2008, s. 529.

osôb.¹¹⁰ Každý má právo do údajov uvedených v registri nahliadnuť a zhotovovať si výpisy.

Nevyhnutnou podmienkou, ktorá musí byť bezpodmienečne pre výkon činnosti školy alebo školského zariadenia splnená, je zápis do školského registra, pri nesplnení tejto podmienky by v praxi nemohla byť vykonávaná činnosť školy alebo školského zariadenia. Súčasne vzniká PO vykonávajúcej činnosť školy alebo školského zariadenia nárok na pridelenie finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu alebo z rozpočtu územného samosprávneho celku.

4.3.1 Register školských PO

Zavedenie registra školských PO súviselo so zavedením novej právnej formy pre školy a školské zariadenia, pričom jeho účel je obdobný účelu obchodného registra¹¹¹. To znamená, že ide o register konkrétne stanovených podstatných údajov o PO.¹¹² V § 154 odst. 1 ŠkolZ sú taxatívne stanovené údaje, ktoré sa zapisujú do registra.

Na rozdiel od registra škôl a školských zariadení (podľa § 143 ŠkolZ), kde sa uplatňuje rozdelenie kompetencií medzi MŠMT a krajskými úradmi (tie vedú register v zákonom stanovených prípadoch v rámci prenesenej pôsobnosti)¹¹³, je tento register vedený len MŠMT.

Súčasťou registra školských PO je aj zbierka listín, ktorej obsah je stanovený § 155 ods. 2 ŠkolZ a MŠMT vedie pre každú zapísanú školskú PO v zbierke listín zvláštnu zložku. Existencia zbierky listín je v praxi nevyhnutné hlavne preto, aby všetky údaje uvedené v registri boli doložené listinami, ktoré zapísané údaje osvedčujú. Na rozdiel od obchodného registra, kde sa jeho verejnosť vzťahuje aj na zbierku listín, nie sú listiny, ktoré sú súčasťou zbierky listín v registri školských PO, za súčasného právneho stavu prevádzané do elektronickej podoby.¹¹⁴

Zápis školskej PO do registra školských PO ma konštitutívne účinky, čo znamená, že dňom zápisu táto právnická osoba vznikne ako samostatný právny subjekt.¹¹⁵

¹¹⁰ Registre sú dostupné na stránkách < www.rejskol.msmt.cz , www.rejspo.msmt.cz >

¹¹¹ GADASOVÁ, Dalimila. *Základní školy, střední školy a vyšší odborné školy*. In SLÁDEČEK, Vladimír, POUPEROVÁ, Olga (ed.). *Správní právo. Zvláštní část*. Praha: Leges, 2011, s. 173.

¹¹² KATZOVÁ, Pavla. *Školský zákon. Komentář*. Praha: ASPI, 2008, s. 529- 530.

¹¹³ GADASOVÁ, Dalimila. *Základní školy, střední školy a vyšší odborné školy*. In SLÁDEČEK, Vladimír, POUPEROVÁ, Olga (ed.). *Správní právo. Zvláštní část*. Praha: Leges, 2011, s. 173.

¹¹⁴ KATZOVÁ, Pavla. *Školský zákon. Komentář*. Praha: ASPI, 2008, s. 588- 589.

¹¹⁵ Tamže, s. 592.

4.3.2 Konanie vo veciach registra škol. PO

K učeniu zápisu do registra vo veciach cirkví je príslušné MŠMT. Zápis má konštitutívne účinky (viz § 125 ods. 5 a § 127 ods. 1 ŠkolZ), to znamená, že dňom zápisu do registra školských PO táto PO vznikne ako samostatný právny subjekt.

Účastníkmi konania sú na základe § 156 ŠkolZ navrhovateľ a zriaďovateľ. Navrhovateľom je hlavne daná školská PO, ktorá je zastúpená riaditeľom, ktorý je jej štatutárnym orgánom jednajúcim navonok za školskú PO. V prípade, že ešte školská PO nevznikla, je navrhovateľom jej zriaďovateľ.

Žiadosť o zápis školskej PO sa podáva na predtlačenom formulári, ktorý je dostupný na stránkach MŠMT, spolu so zoznamom príloh krajského úradu príslušného podľa sídla PO a podáva sa do 30.9. pre nasledujúci školský rok.

Dôležité však je, že žiadosť o zápis školskej PO do registra školských PO sa podáva zároveň so žiadosťou o zápis školy a školského zariadenia, ktorých činnosť by mala daná školská PO vykonávať. To znamená, že prvá žiadosť sa týka vzniku danej PO a druhá žiadosť sa týka výkonu jej činnosti.

Výkon činnosti školy alebo školského zariadenia je podmienený zápisom do registra škôl a školských zariadení. Konanie o zápise do tohto registra nie je evidenčným konaním, ale ide o povoľovacie konanie, pretože okrem formálnych podmienok sú navyše stanovené určité vecné podmienky, ktoré sú predmetom posudzovania príslušného správneho orgánu.¹¹⁶ Tento koncept založený na povoľovacom princípe vychádza predovšetkým z tej skutočnosti, že výkon činnosti školy a školského zariadenia je verejnou službou na základe § 2 ods. 3 ŠkolZ a teda štát je garantom obsahu, kvalitu a výstupov škôl a školských zariadení.¹¹⁷

Z procesného hľadiska sa v tomto prípade podávajú síce dve žiadosti (sú vedené dve správne konania), ale podávajú sa za rovnakých podmienok a v rovnakých termínoch (stanovených § 146 ŠkolZ), a v oboch konaniach sa vychádza z rovnakých údajov a dokladov. Z časového hľadiska sa najprv rozhodne o žiadosti o zápis do registra škôl a školských zariadení postupom stanoveným § 148 ŠkolZ.¹¹⁸ V prípade kladného rozhodnutia, je možné povoliť tiež zápis do registra školských PO.

Žiadosť o zápis školy alebo školského zariadenia do registra sa podáva na krajskom úrade príslušnom podľa sídla PO, ktorá bude vykonávať činnosť školy

¹¹⁶ KATZOVÁ, Pavla. *Školský zákon. Komentár*. Praha: ASPI, 2008, s. 565.

¹¹⁷ Tamže, s. 32.

¹¹⁸ Tamže, s. 592.

alebo školského zariadenia (povoľovacie konanie). Krajský úrad žiadosť do dvoch mesiacov postúpi MŠMT spolu s vyjadrením (§ 146 ŠkolZ). Účastníkom konania je navrhovateľ, a v prípade školských PO aj zriaďovateľ (§ 145 ŠkolZ). Po splnení potrebných náležitostí MŠMT rozhodne o žiadosti do 90 dní od doručenia a uskutoční zápis do registra škôl a školských zariadení. Tejto žiadosti však môže vyhovieť úplne, ale aj čiastočne alebo ju môže v plnom rozsahu zamietnuť a to z dôvodu neodstránenia chýb podania po predchádzajúcej výzve.

V praxi sa rozhodnutie o zápise školy alebo školského zariadenia do príslušného registra vydáva podmienene, teda tak, že vo výroku sa uvádza, že toto rozhodnutie nadobudne účinnosti (nie však právnej moci) až zápisom príslušnej školskej PO do registra školských PO. Z tohto je zrejmé, že jedno rozhodnutie ovplyvňuje druhé a nejedná sa o jednoduché konania z procesného hľadiska.¹¹⁹

S účinnosťou zápisu do registra podľa § 142 ŠkolZ vzniká právo zaregistrovanej PO vykonávajúcej činnosť školy alebo školského zariadenia v rozsahu tohto zápisu :

- zahájiť poskytovanie vzdelávania a školských služieb,
- vydávať doklady o vzdelávaní,
- na pridelovanie finančných prostriedkov z verejných rozpočtov.

4.4 Hospodárenie a financovanie

Ako uvádza samotný Tretera vo svojom článku, „cirkevné“ školstvo býva financované prevažne alebo sčasti zo štátnych prostriedkov, sčasti zo školného a cirkevnej podpory.¹²⁰ Pod pojmom cirkevná podpora si predstavujem finančné prostriedky prijaté od zriaďovateľa (teda od registrovaných cirkví, ktoré získali oprávnenie k výkonu zvláštneho práva zriaďovať cirkevné školy), ako je to stanovené v § 133 ods. 1 písm. d) ŠkolZ. Medzi tieto financie, ktoré sú v podstate získané z vlastných zdrojov môžeme zaradiť výnosy z cirkevného majetku, dary¹²¹ alebo tiež zbierky, ktoré vypisujú diecézy v ČR¹²² a ďalšie zdroje.

Školy a školské zariadenia zriadené registrovanými cirkvami, s výnimkou jazykových škôl s právom štátnej jazykovej skúšky, sú financované zo štátneho

¹¹⁹ KATZOVÁ, Pavla. *Školský zákon. Komentár*. Praha: ASPI, 2008, s. 593.

¹²⁰ TRETERA, Jiří Rajmund. *Financování církví v zemích Evropské unie*. In. KŘÍŽ, Jakub (ed.) *Náboženství a veřejná moc v zemích Evropské unie. Religion and public authority in European Union Countries*. Praha: Ministerstvo kultury, 2009, s. 83.

¹²¹ Tamže, s. 82.

¹²² HORÁK, Záboj. *Církev a české školství*. Praha: Grada Publishing, 2011, s. 115.

rozpočtu (§ 160 ods. 1 písm. b) ŠkolZ). Zákon samotný stanovuje okruh výdajov, na ktoré je možné tieto finančné prostriedky použiť, v tomto ohľade sa cirkevné školy a školské zariadenia zhodujú so školami a školskými zariadeniami zriaďovanými MŠMT (§ 160 ods. 1 písm. a) ŠkolZ). Avšak finančné prostriedky poskytované cirkevným školám sa nemôžu použiť na výdaje týkajúce sa obstarávania a zhodnotenia dlhodobého majetku (investičné výdaje)¹²³, výnimku z toho predstavujú výdaje na študijné pomôcky.

Podľa § 162 ods 1 ŠkolZ MŠMT rozpisuje prostredníctvom normatífov finančné prostriedky štátneho rozpočtu a poskytuje ich formou dotácií na základe zvláštneho právneho predpisu¹²⁴. Normatív je definovaný ako priemerný ročný objem výdajov uvedených v § 160 ods. 1 písm. b) ŠkolZ, ktorý pripadá na jednotku výkonu uvedenú v § 161 ods. 2 ŠkolZ (tz. na jedno dieťa, žiaka, študenta, ubytovaného, stravovaného, lôžko, triedu, študijnú skupinu, oddelenie alebo inú jednotku stanovenú zvláštnym právnym predpisom) v danom odbore vzdelávania a forme vzdelávania alebo školskej službe. Sústavu normatífov je MŠMT povinné zverejniť vo Věstníku MŠMT.¹²⁵ Prax je avšak odlišná, pretože MŠMT zverejňuje vo Věstníku normatívy len pre súkromné školy a len na ich základe „cirkevným“ školám pridáva rôzne normatívne príplatky¹²⁶ (napr. na rozšírené vyučovanie jazykov alebo hudobnej výchovy, normatívne príplatky na individuálnu integráciu detí, žiakov a študentov)¹²⁷.

MŠMT zabezpečuje financovanie jednotlivých školských úsekov zo štátnej rozpočtovej kapitoly 333. Za rok 2011 bolo financovaných 123 „cirkevných“ škôl a školských zariadení rôzneho charakteru (od materských škôl cez základné, stredné, špeciálne, stredné a vyššie odborné až po strediská mládeže). Dotácie na činnosť cirkevného školstva (prevádzkové dotácie) za rok 2011 v schválenom rozpočte predstavovali čiastku 1 016 598,00 tis. Kč. Čerpanie dotácií okrem iného zahŕňa finančné prostriedky na vzdelávanie a na využitie voľného času detí a mládeže. Okrem prevádzkových dotácií boli poskytnuté cirkevnému školstvu aj tzv. účelové

¹²³ HORÁK, Zábaj. *Círky a české školství*. Praha: Grada Publishing, 2011, s. 112.

¹²⁴ Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění neskorších predpisov.

¹²⁵ KATZOVÁ, Pavla. *Školský zákon. Komentář*. Praha: ASPI, 2008, s. 623- 624.

¹²⁶ HORÁK, Zábaj. *Círky a české školství*. Praha: Grada Publishing, 2011, s. 113.

¹²⁷ *Závěrečný účet kapitoly 333 MŠMT na rok 2011*. Dostupné na < <http://www.msmt.cz/ekonomika-skolstvi/szu> >

dotácie, ktoré sa týkali napr. rozvojových programov, zaistenia podpory menších alebo programu protidrogovej politiky a podobne.¹²⁸

Finančné prostriedky štátneho rozpočtu, ktoré sa poskytujú na činnosť „cirkevných“ škôl a školských zariadení sú predmetom finančného vysporiadania podľa vyhlášky č. 52/2008 Sb., zásady a termíny finančného vypořádání se státním rozpočtem. V prípade, že nastane situácia, kedy školská PO poruší rozpočtovú kázeň, postupuje sa podľa § 44 zákona č. 218/2000 Sb. Odvod za porušenie rozpočtovej kázně, spolu s penálmi, uloží ten finančný úrad, v ktorého obvode územnej pôsobnosti má konkrétna školská PO sídlo. A tento odvod a penále tvoria príjem štátneho rozpočtu.¹²⁹

Okrem finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu získavajú „cirkevné“ školy financie aj z ďalších zdrojov, ktoré sú príkladom uvedené v § 133 ods. 1 ŠkolZ. Dôležité však je, že toto ustanovenie nevyklučuje ani iné zdroje príjmov, ako napr. finančné prostriedky z rozpočtu Európskej únie získané z európskych štrukturálnych fondov.¹³⁰

Školská PO musí hospodáriť v súlade so svojim rozpočtom a majetok používa pre účely svojej hlavnej činnosti. Pravidlá hospodárenia školskej PO sú vo veľkej miere podobné s pravidlami hospodárenia príspevkových organizácií podľa zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlách územných rozpočtu, v znení neskorších predpisov.¹³¹

Okrem hlavnej činnosti môže vykonávať aj činnosť doplnkovú, pre ktorú však nemôžu byť použité finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu. Finančné prostriedky, ktoré boli z doplnkovej činnosti získané je možné v priebehu príslušného kalendárneho roka použiť k úhrade výdajov doplnkovej činnosti.

¹²⁸ Závěrečný účet kapitoly 333 MŠMT na rok 2011. Dostupné na < <http://www.msmt.cz/ekonomika-skolstvi/szu> >

¹²⁹ KATZOVÁ, Pavla. *Školský zákon. Komentář*. Praha: ASPI, 2008, s. 624.

¹³⁰ KATZOVÁ, Pavla. *Školský zákon. Komentář*. Praha: ASPI, 2008, s. 514.

¹³¹ KATZOVÁ, Pavla. *Školský zákon. Komentář*. Praha: ASPI, 2008, s. 515.

5. Vysoké školy

V období po revolúcii v roku 1989 došlo k zmene cirkevného školstva aj na úrovni vysokých škôl. Zákon č. 163/1990 Sb., o bohosloveckých fakultách začlenil s účinnosťou k 10.05.1990 všetky doterajšie bohoslovecké fakulty do rámca univerzít na celom území ČSFR.¹³² Prvým zákonom o vysokých školách v tom období bol zákon č. 172/1990 Sb., o vysokých školách, ktorý sa vo svojej dvanástej časti zaoberalo vysokými školami bohosloveckými a bohosloveckými fakultami, konkrétne v ustanovení § 32, kde vymenoval konkrétne ustanovenia zákona, ktoré sa na ne mali primerane vzťahovať.

V súčasnosti právny základ pre cirkevné vysoké školstvo vychádza z § 6 ods. 3 písm. a) CirkZ, na základe ktorého môžu registrované cirkvi: „vyučovať a vychovávať své duchovní i laické pracovníky ve vlastních školách a jiných školských zařízeních i na vysokých školách bohosloveckých a bohosloveckých fakultách za podmínek podle zvláštních právních předpisů“. Zvláštnym právnym predpisom stanovujúcim podmienky pre vyučovanie a výchovu duchovných, ale aj laikov na vysokých školách sa má na mysli právna úprava vysokých škôl, ktorá nie je zahrnutá v ŠkolZ, ale je upravená samostatným zákonom.¹³³

Registrované cirkvi však môžu zriaďovať vysoké školy aj bez toho, aby im bolo priznané oprávnenie k výkonu zvláštnych práv¹³⁴ podľa § 7 CirkZ, ale je potrebné, aby splnili podmienky stanovené zákonom o vysokých školách,

Vysoká škola je najvyšším článkom vzdelávacej sústavy. Je právnickou osobou členiacou sa na fakulty či iné súčasti vysokej školy, ktoré právnou subjektivitou nedisponujú.

CirkZ sa v § 6 odst. 3 písm. a) výslovne zmiňuje o vysokých školách bohosloveckých, avšak tento termín je v súčasnej právnej úprave vysokého školstva neznámy.¹³⁵ V ČR však na rozdiel od Slovenska (Katolícka univerzita v Ružomberku) nebola zriadená žiadna katolícka univerzita. A tak cirkevné vysoké školstvo ČR je tvorené len teologickými fakultami¹³⁶ (do roku 1991 boli nazývané

¹³² HORÁK, Zábaj. *Církev a české školství*. Praha: Grada Publishing, 2011, s. 218.

¹³³ Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách).

¹³⁴ KŘÍŽ, Jakub. *Zákon o církvích a náboženských společnostech. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 134

¹³⁵ Tamže, s. 88.

¹³⁶ HRDINA, Antonín Ignác. *Náboženská svoboda v právu České republiky*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 219.

bohosloveckými)¹³⁷, ktoré ponúkajú širokú škálu oborov, ktoré spojuje hlavne ich sociálne, humanitné, a pedagogické zameranie.¹³⁸

V súčasnosti pôsobí na území ČR celkom 5 fakúlt, ktoré sú súčasťou troch významných verejných vysokých škôl v ČR. Jedná sa o tieto fakulty:

- Katolícka teologická fakulta univerzity Karlovy,
- Evangelická teologická fakulta Univerzity Karlovy,
- Husitská teologická fakulta Univerzity Karlovy,
- Cyrilometodějská teologická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci,
- Teologická fakulta Jihočeské univerzity.¹³⁹

„Pro úplnost je nutno dodat, že uvedené instituce představují pouze část někdejší soustavy různých teologických vzdělávacích ústavů, které v Československu před rokem 1948 působily.“¹⁴⁰

Pre teologické fakulty platia rovnaké podmienky ako pre ostatné fakulty¹⁴¹. Rovnako ako ostatné fakulty vydávajú aj oni svoje vnútorné predpisy, ktoré spadajú do samosprávnej pôsobnosti fakulty a upravujú jej vzťah k verejnej vysokej škole (§ 33 ods. 1 zákona o vysokých školách). Sú to štatút fakulty, volebný a jednací poriadok akademického senátu fakulty, jednací poriadok vedeckej rady fakulty, disciplinárny poriadok pre študentov a ďalšie predpisy, ak tak stanoví štatút fakulty.

Zákon o vysokých školách však obsahuje jediné „kolízne ustanovenie“¹⁴² týkajúce sa teologických fakúlt a to konkrétne § 33 ods. 4, kde je stanovené, že ich vnútorné predpisy musia byť najprv schválené príslušnou cirkvou, ak je táto povinnosť zakotvená vo vnútorných predpisoch danej cirkvi, a až potom sa vnútorné predpisy predkladajú akademickému senátu vysokej školy k schváleniu. Tak je tomu aj v prípade Katolíckej teologickej fakulty, ktorej vnútorné predpisy sú schvaľované príslušnými cirkevnými autoritami podľa vnútorných predpisov katolíckej cirkvi, tj. podľa kanonického práva.¹⁴³

¹³⁷ HORÁK, Zábaj. *Círky a české školství*. Praha: Grada Publishing, 2011, s. 17.

¹³⁸ ČERNÁ, Lucie. *Speciál o oborech: Teologie*. [online]. vysokeskoly.cz, 21.05.2008 [cit. 25.03.2013]. Dostupné na < <http://www.vysokeskoly.cz/clanek/special-o-oborech-teologie> >

¹³⁹ Zoznam teologických fakúlt pôsobiacich v ČR je dostupný na < <http://skolstvi.cirkev.cz/Skoly?kat=9> >

¹⁴⁰ JÁGER, Petr. *Círky a náboženské společnosti v České republice a jejich právní postavení. Příručka pro veřejnou správu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006, s. 38.

¹⁴¹ SVOBODA, František. *Legislativní prostředí pro činnost církví a náboženských společností*. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, 2007, s. 14.

¹⁴² HRDINA, Antonín Ignác. *Náboženská svoboda v právu České republiky*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 164.

¹⁴³ HORÁK, Zábaj. *Círky a české školství*. Praha: Grada Publishing, 2011, s. 220.

Teologické štúdium prebieha podľa zákona v bakalárskom, v magisterskom a aj v doktorskom študijnom programe.

Samosprávnymi orgánmi teologickej fakulty, rovnako ako u iných fakúlt sú akademický senát, dekan, vedecká rada a disciplinárna komisia. Ďalším orgánom fakulty je tajomník. Akademickú obec teologickej fakulty tvoria okrem akademických pracovníkov pôsobiacich na tejto fakulte aj študenti, ktorí sú zapísaní k štúdiu na teologickej fakulte. Zvláštnosťou teologických fakúlt je, že nad zachovaním kanonického učenia príslušnej cirkvi bdie jej predstaviteľ, napr. v rámci Cyrilometodějská teologická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci je to veľký kancléř fakulty arcibiskup olomoucký.¹⁴⁴

Zákon nevyklučuje ani možnosť, aby registrované cirkvi zriadili súkromnú vysokú školu (§ 39). Táto možnosť bola využitá zo zahraničia, keď z iniciatívy Európskej baptistickej federácie vznikol v Prahe Medzinárodný baptistický teologický seminár. Ten ponúka štúdium programu teológie, ktorý bol akreditovaný MŠMT a tiež ponúka doktorské štúdium akreditované v Spojenom kráľovstve.¹⁴⁵

¹⁴⁴ KOUDELKA, Zdenek. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007, s. 364.

¹⁴⁵ Informácie ohľadom Medzinárodného baptistického teologického seminára sú dostupné na <
<http://www.vysokeskoly.cz/katalog-vs/mezinarodni-baptisticky-teologicky-seminar-evropske-baptisticke-federace-o-p-s/36> >

6. Správa školstva

Správa školstva sa radí medzi oblasti či úseky správneho práva hmotného, je upravená mnohými právnymi predpismi, ale tiež aj množstvom interných normatívnych aktov v rámci hierarchie vzťahov v štátnej správe.¹⁴⁶

Správu školstva upravoval zákon č. 564/1990 Sb.¹⁴⁷ Štátnu správu školstva vykonávali na ústrednej úrovni podľa pôvodnej úpravy:

- Ministerstvo školstva mládeže a telovýchovy (ďalej len MŠMT),
- Iné ústredné orgány štátnej správy, ak tak stanovil zvláštny zákon,
- Česká školská inšpekcia,
- Krajské úrady,
- Obecné úrady obcí s rozšírenou pôsobnosťou a
- Riaditeľ.

Táto zákonná úprava bola nahradená novým ŠkolZ, ktorý po novom definoval činnosť MŠMT, Českej školskej inšpekcie a tiež pôsobnosť územných samosprávnych celkov.¹⁴⁸

Zákon tiež vymedzuje pôsobnosť samosprávnych celkov v školstve. Územnú samosprávu v školstve vykonávajú:

- Obec,
- Kraj.

6.1 MŠMT

MŠMT je ústredným orgánom štátnej správy¹⁴⁹ pre oblasť školstva, oblasť mládeže a oblasť športu.¹⁵⁰ Okrem obecných kompetencií a s tým spojenej zodpovednosti (stanovené zákonom č. 2/1969 Sb. o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, v znení neskorších predpisov) sú MŠMT zverené aj mnohé ďalšie konkrétne kompetencie a povinnosti v oblasti

¹⁴⁶ GADASOVÁ, Dalimila. *Veřejná správa, část zvláštní (vybrané úseky)*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 1999, s. 97.

¹⁴⁷ Zákon č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁸ ADÁMKOVÁ, Petra. *Reforma veřejné správy na úseku školství a problematika financování v obecných otázkách* [online]. law.muni.cz, 2008 [cit. 28.03.2013]. Dostupné na <<http://www.law.muni.cz/sborniky/Days-of-public-law/files/pdf/sprava-finance/Adamkova.pdf>>

¹⁴⁹ GADASOVÁ, Dalimila. *Veřejná správa, část zvláštní (vybrané úseky)*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 1999, s. 97.

¹⁵⁰ GADASOVÁ, Dalimila. *Základní školy, střední školy a vyšší odborné školy*. In SLÁDEČEK, Vladimír, POUPEROVÁ, Olga (ed.). *Správní právo. Zvláštní část*. Praha: Leges, 2011, s.178.

poskytovania vzdelávania školských služieb priamo ŠkolZ, a to jednak v jednotlivých ustanoveniach ŠkolZ upravujúcich príslušnú vecnú otázku, a tiež v časti šiestnástej s názvom Ministerstva a Česká školní inspekce.¹⁵¹

Kompetencie MŠMT sa môžu rozčleniť na koncepčné, riadiace a koordinačné: koordinuje činnosť ostatných ministerstiev, iných ústredných správnych orgánov štátnej správy a profesných komôr na úseku vzdelávania a kontrolné.¹⁵²

MŠMT vedie školský register, registruje vnútorné predpisy vysokých škôl, vyhlasuje rozvojové programy vo vzdelávaní, vydáva metodiku pre vypracovanie školského vzdelávania, schvaľuje učebné plány, zodpovedá za výchovno-vzdelávaciu sústavu, stanovuje finančné normatívy na žiaka, poskytuje dotácie školám, vydáva právne normy, je zriaďovateľom škôl, riadi školské organizácie¹⁵³, kontroluje efektívne využívanie finančných prostriedkov pridelovaných zo štátneho rozpočtu¹⁵⁴. Vo vzťahu ku krajským úradom a obecným úradom s rozšírenou pôsobnosťou ma postavenie nadriadeného orgánu.¹⁵⁵

6.2 Česká školská inšpekcia

Česká školská inšpekcia je § 173 ods. 1 ŠkolZ vymedzená ako správny úrad s celoštátnou pôsobnosťou, tj. pôsobí na celom území štátu¹⁵⁶, ktorý je organizačnou zložkou štátu a účtovnou jednotkou. Z hľadiska vecnej pôsobnosti hovoríme o tzv. „dílčí, specializované správní působnosti“¹⁵⁷, ktorá je obmedzená na špecifickú oblasť, a to na školstvo.

Česká školská inšpekcia je orgánom kontrolnej a inšpekčnej štátnej správy, ktorý je riadený priamo MŠMT. Vnútorne sa člení na ústredie (so sídlom v Prahe), v ktorého čele stojí ústredný školský inšpektor a na jednotlivé inšpektoráty, ktorých je 14 a ich územná pôsobnosť zodpovedá územnej pôsobnosti jednotlivých vyšších

¹⁵¹ KATZOVÁ, Pavla. *Školský zákon. Komentář*. Praha: ASPI, 2008, s. 661.

¹⁵² GADASOVÁ, Dalimila. *Základní školy, střední školy a vyšší odborné školy*. In SLÁDEČEK, Vladimír, POUPEROVÁ, Olga (ed.). *Správní právo. Zvláštní část*. Praha: Leges, 2011, s. 179.

¹⁵³ KÁŇA, Pavel. *Základy veřejné správy. 2. vydání*. Ostrava: Montanex, 2007, s. 230.

¹⁵⁴ GADASOVÁ, Dalimila. *Základní školy, střední školy a vyšší odborné školy*. In SLÁDEČEK, Vladimír, POUPEROVÁ, Olga (ed.). *Správní právo. Zvláštní část*. Praha: Leges, 2011, s. 179.

¹⁵⁵ § 7 zákona 2/1969 Sb. a § 169 a násl. ŠkolZ.

¹⁵⁶ SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo. 2. vydání*. Praha: ASPI- Wolters Kluwer, 2009, s. 247.

¹⁵⁷ SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo. 2. vydání*. Praha: ASPI- Wolters Kluwer, 2009, s. 247.

územných samosprávnych celkov.¹⁵⁸ Je rozpočtovou organizáciou, ktorá nie len realizuje školské inšpekcie, ale tiež aj hodnotí výsledky vzdelávacej činnosti.¹⁵⁹

§174 ods. 2 ŠkolZ vymedzuje predmet inšpekčnej činnosti Českej školskej inšpekcie, a to jednak vecne, a jednak miestne. Katzová vo svojom komentári k ŠkolZ uvádza k tomuto ustanoveniu, že Česká školská inšpekcia je oprávnená vykonávať inšpekciu činnosti škôl a školských zariadení zapísaných v školskom registri, zriaďovaných verejným alebo neverejným zriaďovateľom.¹⁶⁰ Inšpekčná činnosť je vykonávaná na základe plánu hlavných úloh pre príslušný rok, ktorý musí na návrh ústredného školského inšpektora schváliť minister. Okrem hlavnej inšpekčnej činnosti sa môže uskutočniť inšpekčná činnosť aj na základe podnetov, sťažností a petícií. Výsledkom je inšpekčná správa, ktorá hlavne obsahuje hodnotenie podmienok, priebehu a výsledkov vzdelávania a ďalšie zákonom stanovené náležitosti (§ 174 ods. 13 ŠkolZ).

6.3 Riaditeľ

Riaditeľ školy alebo školského zariadenia je najnižším článkom výkonu štátnej správy¹⁶¹, jeho kompetencie sú stanovené v časti pätnástej ŠkolZ (§ 164). Pri výkone štátnej správy rozhoduje o všetkých záležitostiach týkajúcich sa poskytovania vzdelávania, zodpovedá za kvalitu vzdelávania, za odbornú a pedagogickú úroveň, vytvára podmienky pre výkon inšpekčnej činnosti a prijíma následné opatrenia, vytvára podmienky pre ďalšie vzdelávanie pedagogických pracovníkov, zodpovedá za zaistenie dohľadu na deťmi a nepľnoletými žiakmi apod. Ako svoj poradný orgán zriaďuje riaditeľ školy pedagogickú radu, ktorá je tvorená všetkými pedagogickými pracovníkmi školy.

¹⁵⁸ KATZOVÁ, Pavla. *Školský zákon. Komentář*. Praha: ASPI, 2008, s. 679.

¹⁵⁹ KÁŇA, Pavel. *Základy veřejné správy. 2. vydání*. Ostrava: Montanex, 2007, s. 230.

¹⁶⁰ KATZOVÁ, Pavla. *Školský zákon. Komentář*. Praha: ASPI, 2008, s. 682.

¹⁶¹ GADASOVÁ, Dalimila. *Základní školy, střední školy a vyšší odborné školy*. In SLÁDEČEK, Vladimír, POUPEROVÁ, Olga (ed.). *Správní právo. Zvláštní část*. Praha: Leges, 2011, s. 180.

6.4 Školská rada

Školská rada je vykonávateľom školskej samosprávy.¹⁶² Podľa § 167 ŠkolZ sa povinne zriaďuje na základných, stredných a vyšších odborných školách, a to bez ohľadu na zriaďovateľa školy¹⁶³ tzn., že sa povinne zriaďuje aj na školách cirkevných.

Školská rada je zákonom definovaná ako orgán školy, ktorý umožňuje podieľať sa na správe školy zákonným zástupcom neplnoletých žiakov, plnoletým žiakom a študentom, pedagogickým pracovníkom školy, zriaďovateľovi a ďalším osobám.

Školská rada nie je teda orgánom školskej právnickej osoby, ale orgánom školy bez ohľadu na to, v akej právnej forme bola škola zriadená. Jej kompetencie sa totiž netýkajú školskej právnickej osoby ako právneho subjektu, ale činnosti danej školy.¹⁶⁴

Školská rada na školách neverejných zriaďovateľov, teda aj na cirkevných školách, je zriaďovaná riaditeľom, do ktorého kompetencie podľa § 167 ods. 2 ŠkolZ patrí okrem zriadenia školskej rady aj stanovenie počtu jej členov, vydanie jej volebného poriadku a voľba tretiny jej členov. Samotný riaditeľ školy však nemôže byť členom školskej rady.

Ako už bolo zmienené stanovenie počtu členov školskej rady je v kompetencii riaditeľa školy, pričom ŠkolZ nestanovuje ani minimálny ani maximálny počet členov, ale je nevyhnutné, aby bol tento počet deliteľný tromi a to s ohľadom na skutočnosť, že školská rada je postavená na tretinovom zastúpení jednotlivých skupín osôb.¹⁶⁵ To v skutočnosti znamená, že tretina členov školskej rady je menovaná riaditeľom, tretina je volená zákonnými zástupcami neplnoletých žiakov a tiež plnoletými žiakmi a študentmi a posledná tretina je volená pedagogickými pracovníkmi danej školy.

Školská rada sa volí na funkčné obdobie 3 rokov. Jej kompetencie je možné rozdeliť do dvoch kategórií na schvaľovacie, kedy schvaľuje štyri zásadné dokumenty (výročnú správu o činnosti školy, školský poriadok, štipendijný poriadok a pravidlá pre hodnotenie výsledkov vzdelávania žiakov) a ostatné kompetencie, ktoré majú charakter prejednávacie, konzultačný či iniciačný.¹⁶⁶ Školská rada sa napr. podieľa na

¹⁶² SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo. 2. vydání*. Praha: ASPI- Wolters Kluwer, 2009, s. 323- 324.

¹⁶³ KATZOVÁ, Pavla. *Školský zákon. Komentář*. Praha: ASPI, 2008, s. 650- 651.

¹⁶⁴ KATZOVÁ, Pavla. *Školský zákon. Komentář*. Praha: ASPI, 2008, s. 501- 502.

¹⁶⁵ Tamže, s. 652.

¹⁶⁶ Tamže, s. 656.

spracovaní koncepčných zámerov rozvoja školy, prejednáva inšpekčné správy, podáva podnety a oznámenia riaditeľovi školy, zriaďovateľovi apod.

ZÁVER

Vo svojej diplomovej práci som sa predovšetkým snažila popísať a analyzovať problematiku pôsobenia registrovaných cirkví v oblasti školstva. Cirkvi v tejto oblasti realizujú ústavne garantovanú slobodu náboženského vyznania formou vyučovania náboženstva alebo viery.

Registrované cirkvi okrem toho, že môžu náboženstvo vyučovať na školách verejných zriaďovateľov, môžu a v skutočnosti aj zriaďujú v postavení neverejných zriaďovateľov vlastné cirkevné školy podľa ŠkolZ a v neposlednej rade tiež teologické fakulty verejných vysokých škôl. Cirkvi majú tiež možnosť zriadiť aj vlastné katolícke univerzity, ako súkromné vysoké školy, ale doposiaľ v ČR ešte žiadna registrovaná cirkev túto možnosť nevyužila.

K tomu, aby mohli registrované cirkvi vyučovať náboženstvo na verejných školách, rovnako ako k zriaďovaniu cirkevných škôl potrebujú povolenie zo strany štátu. To znamená, že cirkvi, hoci sa registráciou stali autonómny subjektmi, nemôžu do oblasti verejnej sféry zasahovať bez súhlasu štátu. Štát ako zvrchovaný nositeľ suverénnej moci na svojom území stanovuje podmienky, ktoré musia subjekty, v tomto prípade cirkvi spĺňať, keď chcú vykonávať svoje práva v oblasti verejnej, do ktorej spadá aj oblasť školstva. Tieto podmienky predstavujú obmedzenie cirkví, a preto sú stanovené zákonom, ako je to požadované v ustanovení čl. 16 odst. 4 Listiny. Takéto obmedzenie sa prejavuje vo forme zvláštnych práv, ktoré sú popri ústavne garantovaných základných právach, poskytované zo strany štátu niektorým registrovaným cirkvám a boli do právnej úpravy zavedené až CirkZ č. 3/2002 Sb. Súhlasím s tým, že do právneho poriadku ČR boli zavedené zvláštne práva, pretože sa domnievam, že je skutočne potrebné, aby štát reguloval vstup cirkví do verejného priestoru.

Medzi zvláštne práva radí CirkZ aj právo vyučovať náboženstvo na školách a právo zriaďovať cirkevné školy registrovanými cirkvami. K výkonu týchto práv musia už registrované cirkvi, po splnení zákonom stanovených podmienok, získať oprávnenie k výkonu zvláštnych práv, ktoré priznáva MK vo forme správneho rozhodnutia na návrh príslušnej registrovanej cirkvi. Ďalšie podmienky, ktoré sa týkajú samotnej realizácie zvláštnych práv v oblasti školstva stanoví zvláštny právny predpis, ktorým je ŠkolZ.

Školám verejných zriaďovateľov vzniká povinnosť zaviesť vyučovanie náboženstva v tom prípade, že sú splnené zákonné podmienky stanovené ŠkolZ, pričom vyučovanie náboženstva prebieha vo forme nepovinného predmetu. Vyučovanie náboženstva môže prebiehať nie len na školách verejných zriaďovateľov, ale aj na súkromných školách, ktorým však nevzniká povinnosť vyučovať náboženstvo ani po splnení zákonných podmienok.

Vo svojej diplomovej práci sa venuje nie len možnosti registrovaných cirkví, ktoré sú nositeľmi oprávnenia k výkonu zvláštneho práva zriaďovať cirkevné školy podľa ŠkolZ, ale aj prípadom, kedy registrované cirkvi nemajú oprávnenie k výkonu tohto zvláštneho práva.

V prípadoch, kedy registrované cirkvi nedisponujú oprávnením k výkonu zvláštnych práv v oblasti školstva, dochádza aj k tomu, že zriaďujú rôzne vzdelávacie inštitúcie (napr. ako sú už v práci spomínané nedeľné či biblické školy, ale aj rôzne interné štúdiá cirkví apod.), ktoré však už nespádajú pod režim ŠkolZ a neposkytujú vzdelávanie v zmysle ŠkolZ. Takéto vzdelávacie inštitúcie sú evidované MK ako právnické osoby podľa CirkZ s tým, že sa jedná o účelové zariadenia, ktorých účelom je poskytovanie vzdelávania. Domnievam sa, že v prípade zriadenia takýchto škôl ide o výkon základného práva cirkví, ktorý je garantovaný nie len samotným čl. 16 odst. 1 Listiny, ale aj § 6 odst. 3 písm. a) CirkZ.

V oblasti vysokých škôl pôsobia cirkvi bez toho, aby im bolo priznané oprávnenie k výkonu zvláštnych práv. Predovšetkým v rámci verejných vysokých škôl zriaďujú teologické fakulty, na ktorých prebieha vyučovanie teológie určené pre širokú verejnosť, a ktoré sa nezameriava len na prípravu výkonu povolania pre budúcich duchovných. Pre teologické fakulty platia rovnaké podmienky, ako sú stanovené zákonom č. 111/1998 Sb. aj pre ostatné fakulty.

Štátnu správu v oblasti školstva vykonáva na ústrednej úrovni MŠMT, ktorému sú ŠkolZ zverené kompetencie a povinnosti v oblasti poskytovania vzdelávania a školských služieb. Okrem MŠMT vykonáva štátnu správu aj Česká školská inšpekcia, ktorá je orgánom kontrolným a inšpekčným a aj samotný riaditeľ školy, ktorý je najnižším článkom výkonu štátnej správy.

Školskú samosprávu vykonáva školská rada, ktorá sa povinne zriaďuje na základných, stredných a vyšších odborných školách, a to bez ohľadu na zriaďovateľa školy. Kompetencie školskej rady sú stanovené v ŠkolZ.

V priebehu písania diplomovej práce som sa stretla s mnohými protichodnými názormi nie len na pôsobenie cirkví v oblasti školstva, ale aj na celkové vnímanie ich pôsobenia v spoločnosti.

Z poznatkov, ktoré som získala pri písaní svojej diplomovej práce som dospela k názoru, že hoci cirkvám je na ústavnej úrovni garantované právo na slobodnú realizáciu náboženstva alebo viery a tiež právo na správu vlastných záležitostí samostatne bez zásahov štátnych orgánov, je nutné, aby v určitých prípadoch dochádzalo k obmedzeniu týchto práv. Keďže nie všetky ústavne zaručené práva sú koncipované absolútne, je možné ich zákonom obmedziť, medzi takto obmedziteľné práva patrí aj sloboda náboženského vyznania. Takéto obmedzenia realizácie náboženskej slobody pre registrované cirkvi predstavujú zvláštne práva, ktoré sa týkajú ich pôsobenia v oblasti verejnej sféry. Domnievam sa, že v budúcnosti by malo dôjsť k zmene podmienok stanovených pre získanie oprávnenia k výkonu zvláštneho práva, čím by sa otvorila možnosť viacerým cirkvám pôsobiť nie len v oblasti školstva, ale aj v ostatných oblastiach verejnej sféry. Táto zmena podmienok by sa mala predovšetkým týkať zníženia počtu osôb, ktorých podpisy sú potrebné pripojiť k návrhu na priznanie oprávnenia k výkonu zvláštnych práv.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

Zákony a iné právne predpisy

1. Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, v znení neskorších predpisov
2. Zákon č. 3/2002 Sb. o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech), v znení neskorších predpisov
3. Zákon č. 308/1991 Sb. o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností, v znení neskorších predpisov
4. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), v znení neskorších predpisov
5. Zákon č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol (školský zákon), v znení neskorších predpisov
6. Zákona č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících, v znení neskorších predpisov
7. Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), v znení neskorších predpisov
8. Zákon č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství
9. Metodický pokyn MŠMT ČR k organizování a realizaci náboženské výchovy v základních, středních a speciálních školách č.j.: 25029/2002- 22
10. Směrnice MŠMT ČR č.j. 33377/2004- 45

Literatúra

1. BERAN, Karel. *Právnícké osoby veřejného práva*. Praha: Linde Praha, 2006, 191 s.
2. GADASOVÁ, Dalimila. *Veřejná správa, část zvláštní (vybrané úseky)*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 1999, 244 s.
3. GERLOCH, Aleš. *Teorie práva. 4. upravené vydání*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, 343 s.
4. HORÁK, Záboj. *Círky a české školství*. Praha: Grada Publishing, 2011, 264 s.

5. HRDINA, Antonín Ignác. *Náboženská svoboda v právu České republiky*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, 265 s.
6. JÄGER, Petr. *Círky a náboženské společnosti v České republice a jejich právní postavení. Příručka pro veřejnou správu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006, 259 s.
7. KATZOVÁ, Pavla. *Školský zákon. Komentář*. Praha: ASPI, 2008, 772 s.
8. KÁŇA, Pavel. *Základy veřejné správy. 2. vydání*. Ostrava: Montanex, 2007, 375 s.
9. KLÍMA, Karel. *Ústavní právo. 2. rozšířené vydání*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čenek, 2004, 2004, 759 s.
10. KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007, 399 s.
11. KRÍŽ, Jakub. *Zákon o církvích a náboženských společnostech. Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2011, 366 s.
12. MADLEŇÁKOVÁ, Lucia. *Výhrada svědomí jako součást svobody myšlení, svědomí a náboženského vyznání*. Praha: Linde, 2010, 183 s.
13. PAVLÍČEK, Václav a kolektiv. *Ústavní právo a státověda. II. díl, část 2*. Praha: Linde, 2004, 241 s.
14. PAVLÍČEK, Václav a kolektiv. *Ústava a ústavní rád České republiky. 2.díl Práva a svobody*. Praha: Linde Praha, 1996, 871 s.
15. SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo. 2. vydání*. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2009, 463 s.
16. SLÁDEČEK, Vladimír, POUPEROVÁ, Olga a kolektiv. *Správní právo. Zvláštní část*. Praha: Leges, 2011, 416 s.
17. SVOBODA, František. *Legislativní prostředí pro činnost církví a náboženských společností*. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, 2007, 20 s.
18. TRETERA, Jiří Rajmund. *Stát a církve v české republice*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, 156 s.
19. TRETERA, Jiří Rajmund. *Financování církví v zemích Evropské unie*. In. KRÍŽ, Jakub (ed.) *Náboženství a veřejná moc v zemích Evropské unie. Religion and public authority in European Union Countries*. Praha: Ministerstvo kultury, 2009, 233 s.
20. VALEŠ, Václav. *Konfesní právo. Průvodce studiem*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čenek, 2008, 239 s.

21. WAGNEROVÁ, Eliška a kolektiv. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2012, 906 s.

Odborné články

1. STUNA, Stanislav, ŠVESTKA, Jiří. Několik úvah nad postavením církví a náboženských společností v českém právním řádu. *Právní rozhledy*, 2001, č. 12, s. 576- 579.
2. PŘIBYL, Stanislav. Význam nálezu Ústavního soudu ČR č. 4/2003 Sb. pro vývoj vztahů státu a církví v ČR. *Revue církevního práva*, 2004, roč. 29, č. 3, s. 202- 212.
3. PŘIBYL, Stanislav. Pojetí tzv. „zvláštních práv“ církví a náboženských společností podle zákona č. 3/2002 Sb. *Revue církevního práva*, 2004, roč. 27, č. 1, s. 7- 21.
4. JANČAROVÁ, Markéta. Právní úprava výuky náboženství v Českých zemích v 19. a 20. století. *Revue církevního práva*, 2008, roč. 39, č. 1, s. 21- 59.

Judikatura

1. Nález Ústavního soudu ze dne 30.10. 2007 sp.zn. Pl. ÚS 2/06.
2. Nález Ústavního soudu ze dne 18.06.2003 sp. zn. I. ÚS 146/03.
3. Nález Ústavního soudu ze dne 30.10.2007, sp. zn. Pl. ÚS. 2/06.
4. Nález Ústavního soudu ze dne 01. 06. 2010 sp. zn. Pl. ÚS 9/07.

Internetové zdroje

1. <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=371>
2. http://www3.mkcr.cz/cns_internet/
3. <http://skolstvi.cirkev.cz/Skoly/Z-historie-1>
4. www.rejskol.msmt.cz
5. www.rejspo.msmt.cz
6. www.ucitelskenoviny.cz
7. <http://www.msmt.cz/ekonomika-skolstvi/szu>
8. <http://www.vysokeskoly.cz/clanek/special-o-oborech-teologie>
9. <http://www.law.muni.cz/sborniky/Days-of-public-law/files/pdf/sprava-finance/Adamkova.pdf>

10. <http://www.vysokeskoly.cz/katalog-vs/mezinarodni-baptisticky-teologicky-seminar-evropske-baptisticke-federace-o-p-s/36>

ZHRNUTIE

Vo svojej diplomovej práci sa zaoberám problematikou registrovaných cirkví a náboženských spoločností, ktoré sa rozhodli realizovať náboženskú slobodu v oblasti školstva. V tejto oblasti môžu registrované cirkvi a náboženské spoločnosti pôsobiť, len v prípade, že splnia zákonom stanovené podmienky a získajú oprávnenie k výkonu zvláštnych práv.

Po úvodných slovách v prvej kapitole, ktorá sa zaoberá konfesným právom a jeho právnou úpravou, sa v nasledujúcej kapitole venujem základným a zvláštnym právam registrovaných cirkví a náboženských spoločností a spôsobu získania oprávnenia k výkonu zvláštnych práv podľa zákona č. 3/2002 Sb., ku ktorým sa zaraduje aj právo vyučovať náboženstvo na školách a právo zriaďovať cirkevné školy. V tretej kapitole vymedzujem podmienky vyučovania náboženstva na školách a ďalej spôsobu vyučovania, povereným zástupcom cirkvi, ktorý vyučovanie na školách poskytujú. Štvrtá kapitola sa zaoberá zriaďovaním cirkevných škôl v režime zákona č. 561/2004 Sb., právnej forme, v ktorej sa cirkevné školy zriaďujú a ďalším otázkam týkajúcim sa tejto problematiky. V tejto kapitole tiež rozoberám možnosť registrovaných cirkví evidovať právnické osoby ako účelové zariadenia poskytujúce vzdelávanie. Piata kapitola sa zaoberá teologickými fakultami pôsobiacimi v rámci verejných vysokých škôl. Záverečná šiesta kapitola sa venuje štátnej správe v oblasti školstva a školskej samospráve, ktorá je vykonávaná školskou radou.

SUMMARY

In my thesis I focus on the issue of registered churches and religious societies that have decided to pursue freedom of religion in education. Registered churches and religious societies can operate in this area just in case they meet the statutory requirements and be authorized to exercise special rights.

After the opening words of the first chapter, which deals with confessional law and its legislation, in the next chapter deals with fundamental and special right of registered churches and religious societies and with the process of obtaining authorization to exercise special rights under the Act No. 3/2002 Sb., which also include the right to teach religion in schools and the right to establish religious schools. The third chapter defines the terms of the teaching of religion in schools and further way of teaching staff authorized by the church to provide instruction in schools. The fourth chapter deals with the establishment of religious schools under the Act No. 561/2004 Sb., and with the legal form in which they establish religious schools and other issues relating to this issue. This chapter also discusses the possibility of registered churches to register as legal entities dedicated facility-providing education. The fifth chapter focuses on the theological faculties working in the public universities. The final sixth chapter deals with the state administration in education and school self- government, which is carried out by the school board.

ZOZNAM KLÚČOVÝCH SLOV

Cirkevné právo

Cirkev a náboženská spoločnosť

Registrácia

Náboženská sloboda

Základné právo

Zvláštne právo

Oprávnenie

Vyučovanie náboženstva

Cirkevná škola

Zriaďovateľ

Škola a školské zariadenie

Školská právnická osoba

Školský register

Vysoká škola

Správa

LIST OF KEYWORDS

Religious law

Church and religious society

Registration

Freedom of religion

Fundamental right

Special right

Authorization

The teaching of religion

Religious school

Founder

School and school facilities

School legal entity

School register

University

Administration

